

Npof.

2022

Årlig rapport

En sammanställning av oredlighet och
avvikelser från god forskningssed

Årlig rapport

En sammanställning av oredlighet i forskning och
avvikelser från god forskningssed under år 2022

dnr. 2.3-22/0114

Innehåll

Förteckning över förkortningar och vissa begrepp	5
Förord	7
Sammanfattning	8
Om rapporten, Npof och lagen	11
Syftet med rapporten är att bidra till kunskapsspridning, omvärldsorientering och enhetlighet	12
Nämnden prövar misstankar om oredlighet i forskning	14
Så initieras ett prövningsärende	17
Så går prövningen till	18
Statistik och erfarenheter från nämndens prövningar	21
Ärendemängden fortsätter att öka	22
Jämn fördelning mellan olika typer av misstankar	25
Nämnden fattade beslut i 40 ärenden	34
Korta referat av de ärenden nämnden prövat i sak	39
Erfarenheter från nämndens tredje år	54
Redovisade uppgifter och synpunkter från lärosätena	59
Lärosätena har prövat 22 ärenden	60
Lärosätena utbildar i forskningsetik	63
Reflektioner	65
Redovisade uppgifter och synpunkter från övriga forskningshuvudmän	67
Endast två organisationer har prövat avvikelser	68
Utvecklingsarbetet för att främja god forskningssed går framåt	69
Reflektioner	70
Avslutande diskussion	73

Förteckning över förkortningar och vissa begrepp

I rapporten används vissa förkortningar och begrepp. För att underlätta läsningen har vi sammanfattat några av dem här.

ALLEA	All European Academies
EPM	Etikprövningsmyndigheten
Forskningshuvudman	En statlig myndighet eller en fysisk eller juridisk person i vars verksamhet forskning utförs
Förarbete	Regeringens proposition 2018/19:58 Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning eller SOU 2017:10
Författning	Lag, förordning eller föreskrift
Lärosäte	Inrättning för högskoleutbildning (högskola eller universitet). I rapporten används begreppet lärosäte för att beteckna de högskolor och universitet som staten är huvudman för och som omfattas av högskoleförordningen
Npof	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning
SUHF	Sveriges universitets- och högskoleförbund
ÖNEP	Överklagandenämnden för etikprövning

Förord

Under 2022 har nämnden äntligen fått arbeta under vad som kan kallas normala omständigheter, de dramatiska skeendena i omvärlden till trots. Med erfarenheterna från pandemin har en hel del arbete kunnat utföras på distans och ungefär hälften av mötena hålls digitalt för att spara såväl tid som pengar. Det har fungerat väl. Myndigheten har under året fortsatt utvecklingen av kansliet, som förstärkts och där arbetet med kvalitets-säkring av besluten och hanteringen av alla de formella krav som ställs också på små myndigheter tagit en stor del av uppmärksamheten och resurserna. Nämnden står nu stark inför kommande verksamhetsår med ett kansli med såväl erfarenhet som väl utvecklade rutiner och med ett tydligt fokus på de centrala delarna av myndig-hetens uppgifter.

En av dessa centrala delar som fått mer utrymme under 2022 har varit utvecklingen av nämndens kommunikation med omvärlden i allmänhet och med forskar-världen i synnerhet. Från nämndens perspektiv har detta varit viktigt av flera skäl. Dels för att nämnden genom sina beslut vill sprida kunskap om de forskningsetiska kraven och systemet för att bidra till att god forsknings-sed följs i Sverige, dels för att hela det forskningsetiska regelverket kommit under debatt under 2022 på ett sätt som också berört nämnden. Debatten har i hög grad gällt systemet för etikprövning av forskning, men den har visat att man inom forskarsamhället inte alltid skiljer på de olika aktörer och de olika regelverk som etablerats genom lagstiftningen på forskningsområdet på senare år. Nämndens prövningar av oredlighet kan därmed ibland sammanblandas med Etikprövningsmyndighetens

prövningar av forskning, med en viss förvirring avseende såväl vad som kritiserats som vad som bör göras som följd. Nämnden och dess kansli har därför försökt delta aktivt i olika sammanhang där frågorna diskuterats, t.ex. bland forskningshuvudmännen och bland forskarna och siktar mot att även framöver öka insatserna på detta område. Nämnden har dessutom genom kansliet kommit att mer aktivt delta i det internationella arbetet på området och bygga nätverk och kontakter för att utveckla verksamheten, följa utvecklingen och på sikt kunna använda dessa erfarenheter för att bli ännu bättre.

Till sist bör sägas att verksamhetens kärna – prövningen av anklagelser om oredlighet i forskning – varit krävande för nämndens ledamöter. Vi är alla väl medvetna om det stora ansvar som det innebär att pröva dessa frågor och hur hårt enskilda forskare kan drabbas av sådana anklagelser, särskilt om de visar sig vara grundlösa. Uppgiften att besluta i dessa ärenden är därför grann-laga och som ordförande är det därför med en viss stolthet som jag kan konstatera att nämnden under året tagit sig an uppgiften med stort engagemang och kun-nande samt med lyhörda diskussioner mellan de många olika vetenskapstraditioner som finns representerade. Det bygger vi vidare på under kommande år.

Thomas Bull

Ordförande

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning

Sammanfattning

Ärendemängden ökar, men liksom tidigare år ser vi att det är en relativt liten andel av de ärenden vi prövat som resulterar i att forskare fälls för oredlighet i forskning. Mönstret liknar tidigare år när det gäller vilka typer av misstankar som kommer in och vilka forskningsämnesområden och forskningshuvudmän som berörs.

Nämnden fick in 47 ärenden

Under 2022 kom det in 47 ärenden om misstänkt oredlighet i forskning vilket är fler än tidigare år. Anmälningar från återkommande anmälare utgör en större andel av ärendena än tidigare.

De ärenden som kom in 2022 kan beskrivas på följande sätt.

- 14 ärenden var överlämnanden från forskningshuvudmän och 33 var anmälningar från enskilda.
- Det är 12 lärosäten och 3 enskilda utbildningsanordnare som har överlämnat ärenden till nämnden.
- De anmälda ärendena har avsett misstankar vid 6 olika lärosäten, 2 regioner och 2 myndigheter.
- Över hälften av ärendena rörde medicin och hälsovetenskap.

7 fällande beslut och 23 friande beslut

Under året fattades beslut i 40 ärenden. 7 av dessa var fällande beslut. I 23 av besluten friades forskarna. I 3 av de friande besluten bedömde nämnden att det var fråga om allvarliga avvikelser från god forskningssed, men att de inte hade skett med uppsåt eller av grov oaktsamhet. 10 ärenden avisades för att misstankarna föll utanför lagens tillämpningsområde, i 2 fall fanns ingen tydlig misstanke angiven i anmälan.

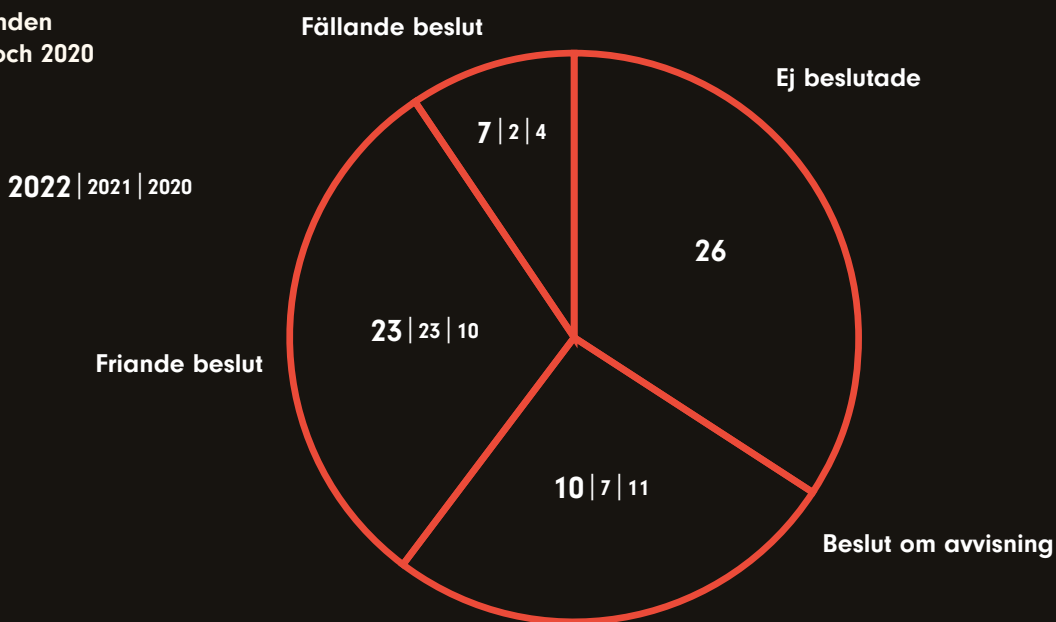
Forskningshuvudmännen har prövat 22 andra avvikelser

Lärosätena rapporterar att de har fått in 35 anmälningar med misstankar om andra avvikelser från god forskningssed. Av dessa prövades 22 ärenden varav 3 ansågs utgöra avvikelser. Avvikelseerna avsåg en etikprövningsfråga, en GDPR-fråga och en medförfattarskapsfråga. Vid övriga forskningshuvudmän har 2 ärenden anmälts, men båda avisades.

Orsaker till avvikelser finns ofta i forskningsmiljön

Stress och tidsbrist anges ofta som orsaker till att avvikelser har uppstått. Det kan gälla bland annat stress orsakad av anställningsform eller finansieringsförhållanden eller tidsbrist i den dagliga verksamheten. Nämnden jobbar med förtydliganden och att effektivisera sitt arbete för att underlätta och förenkla för de anmälda forskarna. Vi ser att det finns ett bredare behov av stöd till de anmälda som inte faller inom Npofs ansvar utan ligger hos forskningshuvudmännen. Att fortsätta arbetet med olika utbildningsinsatser, att utveckla arbetsmiljön och kulturen och att erbjuda användarvänliga infrastrukturer och hjälpmedel och funktioner att vända sig till kan vara exempel på åtgärder för att förebygga oredlighet.

Beslut i ärenden 2022, 2021 och 2020

Om rapporten, Npof och lagen

Syftet med den här rapporten är att bidra till kunskapsspridning, omvärldsorientering och enhetlighet i frågor kopplade till god forskningssed och oredlighet i forskning.

Syftet med rapporten är att bidra till kunskaps-spridning, omvärlds-orientering och enhetlighet

Det här är Npof:s tredje årliga rapport. I rapporten redovisar vi de ärenden som kommit in till Npof och de bedömningar av oredlighet i forskning vi gjort. Vi beskriver även vilka åtgärder forskningshuvudmännen vidtagit med anledning av våra beslut. Utöver det redovisar vi vilka misstankar om andra avvikelser från god forskningssed som forskningshuvudmännen prövat och hur de verkar för god forskningssed och förebygger oredlighet i sina verksamheter.

Genom rapporten vill Npof sprida kunskap om frågor kopplade till god forskningssed och bidra till en omvärldsorientering kring bland annat hur olika forskningshuvudmän arbetar med dessa frågor. Förhoppningen är att rapporten kan användas som underlag för diskussioner om hur god forskningssed kan stärkas och hur oredlighet i forskning kan förebyggas, med det övergripande syftet att värna förtroendet för svensk forskning. Rapporten är därför skriven för att läsas av uppdragsgivare, forskningshuvudmän, forskarsamhället och den intresserade allmänheten.

Det är regeringen som gett nämnden uppdraget att varje år ta fram den årliga rapporten. Enligt uppdraget ska rapporten innehålla

- en sammanställning av de beslut nämnden fattat under föregående kalenderår
- information om vilka åtgärder forskningshuvudmännen genomfört eller planerar att genomföra med anledning av nämndens beslut – det gäller beslut både när nämnden fällt forskare för oredlighet eller friat dem för att man inte har konstaterat uppsåt eller grov oaktsamhet (se 13 § nedan)
- information om vilka andra avvikelser än oredlighet i forskning som lärosätena har prövat. (se 18 § nedan)

13 §

18 §

Enligt 13 § lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning har forskningshuvudmännen en återrapporterings-skyldighet till nämnden. Skyldigheten gäller de fall då nämnden har fattat ett beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning eller att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras. Forskningshuvudmannen ska i dessa fall rapportera till nämnden vilka åtgärder huvudmannen har vidtagit eller avser att vidta med anledning av beslutet. Rapporteringen ska ske inom sex månader efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Enligt 1 kap. 18 § högskoleförordningen (1993:100) ska en högskola till nämnden senast den 30 mars varje år i oidentifierad form redovisa uppgifter om avvikelser från god forskningssed som under föregående kalenderår har prövats inom högskolan.

Det finns en skillnad mellan de båda paragraferna när det gäller vilka som har en skyldighet att rapportera uppgifter till nämnden. Skyldighet enligt 13 § lagen avser forskningshuvudmän men högskoleförordningen avser endast högskolor. Med forskningshuvudman avses enligt lagen en statlig myndighet eller en fysisk eller juridisk person i vars verksamhet forskning utförs. Med högskola avses i högskoleförordningen högskolor och universitet. Alla högskolor enligt högskoleförordningen är forskningshuvudmän, men alla forskningshuvudmän är inte högskolor. Inrapporteringen enligt högskoleförordningen avser alltså bara högskolor och inte övriga forskningshuvudmän vilka är väsentligt fler.

Rapporten fokuserar på år 2022. Det är nämndens tredje verksamhetsår och det tredje året som lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning gäller. Som vi noterade redan i tidigare rapporter tar det vanligtvis tid att införa en ny lag. Det tar även tid att etablera en ny myndighet och för forskningshuvudmännen att anpassa sig till den nya ordningen och rollfördelningen. Även 2022 har därmed varit ett uppbygg-nadsår för flera inblandade i dessa frågor. Vilka lärdomar och slutsatser som kan dras efter tre år och av de uppgifter som redovisas i den här rapporten återstår därmed att se. Vi ser fram emot att följa och analysera utvecklingen tillsammans med sektorn kommande år och om möjligt presentera mer jämförande underlag.

Så här har rapporten tagits fram

3 §

Underlaget till rapporten bygger på

- nämndens beslut och ärendehandläggning under 2020–2022
- en enkät till de 31 universitet och högskolor som omfattas av högskoleförordningens krav på att lämna uppgifter till nämnden (svarsfrekvensen var 100 procent)
- en enkät till ett urval av andra forskningshuvudmän som omfattas av lagen. Denna enkät skickades till statliga myndigheter¹, kommuner och regioner och enskilda utbildningsanordnare (svarsfrekvensen var 65 procent för statliga myndigheter, 57 procent för regioner, 21 procent för kommuner och 46 procent för enskilda utbildningsanordnare). Dessa forskningshuvudmän omfattas inte av krav på att lämna uppgifter till nämnden. Enkäten syftade till att ge en mer heltäckande bild av forskningshuvudmäns syn på lagen, hur de arbetar med god forskningssed och avvikelser från den etcetera. Enkäten skickades inte till återstående forskningshuvudmän som omfattas av lagen så som staten i form av aktiebolag eller stiftelser (se punkt 3, 4 och 6 i 3 §) då det bedömdes vara för tidskrävande att identifiera dessa aktörer.
- de återrapporteringar lärosätena gjort inom sex månader efter nämndens beslut enligt 13 § lagen samt
- synpunkter från en konferens som hölls tillsammans med Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) för lärosätena den 12 maj 2023.

Enligt 3 § lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning gäller att lagen tillämpas på forskning som utförs av

1. universitet och högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434),
2. andra statliga myndigheter,
3. staten i form av aktiebolag, om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller någon annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av statliga anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,

4. staten i form av stiftelse, om stiftelsens verksamhet är reglerad i lag eller någon annan författning eller om stiftelsen är bildad av eller tillsammans med staten eller förvaltas av en statlig myndighet,
5. kommuner och regioner,
6. aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller regioner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande, och
7. enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från lagens tillämpningsområde för forskningshuvudmän som bedriver forskning inom det försvars- och säkerhetspolitiska området. Regeringen får också besluta om sådana undantag i enskilda fall.

¹ Enkäten skickades endast till de 60 myndigheter som ingår i Vetenskapsrådets nätverk för forskande myndigheter.

Nämnden prövar misstankar om oredlighet i forskning

I rapporten används begreppet lärosäte för att beteckna de högskolor och universitet som staten är huvudman för och som omfattas av högskoleförordningen. De forskningshuvudmän som omfattas av lagen, men inte av högskoleförordningen, benämner vi övriga forskningshuvudmän. Här ingår exempelvis statliga myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda utbildningssamordnare. När begreppet forskningshuvudmän används i rapporten, avser vi både lärosäten och övriga forskningshuvudmän.

Vi har valt att inte löpande referera till förarbeten som källa i rapporten för att inte tynga läsningen. När förarbeten till lagen beskrivs avser vi proposition 2018/19:58 eller SOU 2017:10.

Npof inrättades den 1 januari 2020. Vi är en statlig myndighet under Utbildningsdepartementet. Vår uppgift är att pröva om oredlighet i forskning har ägt rum enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (i fortsättningen kallad lagen).

Npof bildades som ett led i att främja ett högt förtroende för svensk forskning. Innan år 2020 prövades misstankar om oredlighet i forskning av forskningshuvudmännen själva och det saknades en gemensam definition av vad oredlighet i forskning var. Regeringen bedömde att det fanns brister i prövningarna. Det ansågs bland annat att forskningshuvudmännen hanterade misstankar på olika sätt och att det fanns för stora olikheter i de utredningar som gjordes och de konsekvenser som beslutades. Trovärdigheten hos utredningarna ifrågasattes, eftersom det kunde finnas ett motsatsförhållande när forskningshuvudmännen skulle utreda misstankarna på ett opartiskt sätt och samtidigt värna sitt eget anseende. I förarbetena uttrycks:

Frågor om oredlighet i forskning måste hanteras på ett sätt som främjar allmänhetens förtroende för forskningen. Systemet måste vara tydligt och rättssäkert och ge skydd och stöd till alla inblandade, det vill säga både de personer som har väckt frågor om misstanke om oredlighet och de som misstankar riktas mot. En tydlig och rättssäker hantering av misstänkt oredlighet i forskning syftar också till att oredlighet ska upptäckas och att felaktiga forskningsresultat ska dras tillbaka eller rättas, vilket i sin tur bidrar till ökad tillförlitlighet och kvalitet i forskningen. En tydlig och rättssäker hantering förebygger också uppkomsten av oredlighet.

Genom en centraliserad prövning av misstänkt oredlighet vid en ny myndighet, var avsikten att skapa bättre förutsättningar för att hantera misstankarna på ett opartiskt och enhetligt sätt. Andra avvikelser från god forskningssed som inte faller under den lagstadgade definitionen av oredlighet hanterar dock forskningshuvudmännen själva även fortsättningsvis.

Utifrån sitt uppdrag har Npof beslutat om visionen:

Alla ska kunna lita på svensk forskning. Därför ska varje forskare följa god forskningssed och misstankar om oredlighet prövas på ett rättssäkert, transparent och tydligt sätt.

Oredlighet i forskning är definierat i lag sedan år 2020

Genom den nya lagen har oredlighet i forskning definierats i lag för första gången. Oredlighet i forskning är:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Även om det är nytt att definitionen finns i en svensk lag, bygger definitionen på internationell kodex, exempelvis Den europeiska kodexen för forskningens integritet.² Nedan beskriver vi de olika delarna av definitionen.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

Kravet på att den allvarliga avvikelsen ska ha skett under "planering, genomförande eller rapportering av forskning" innebär enligt förarbetena att avvikelser under hela forskningsprocessen ska omfattas (prop. 2018/19:58).

Vad som avses med forskning är inte definierat i lagen. I förarbetena anges att nämnden med vägledning av de olika definitioner av forskning som finns och bedömningar i andra förarbeten får ta ställning till om ett ärende gäller forskning eller inte.³ I lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen) finns en definition av forskning som bygger på den så kallade Frascatimanualen från OECD. Npof har valt att använda den definitionen. I 2 § etikprövningslagen anges att med forskning avses:

vetenskapligt experimentellt eller teoretiskt arbete eller vetenskapliga studier genom observation, om arbetet eller studierna görs för att hämta in ny kunskap, och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund, dock inte sådant arbete eller sådana studier som utförs endast inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller på avancerad nivå.

Se exempelvis nämndens beslut rörande vad som är forskning och inte i dnr 3.2-20/0135, 3.2-21/0066, 3.2-21/0136. En lärobok, ett cv respektive en publikationslista ansågs inte utgöra forskning i de olika ärendena. Forskningsmedelsansökningar har bedömts utgöra planering av forskning i dnr 3.1-21/0085 och 3.1-21/0173. Likaså har en etikansökan ansetts utgöra planering av forskning i 3.2-20/0118.

"Forskare" är ingen skyddad yrkestitel och begreppet definieras inte i lagen. Av förarbetena framgår dock att som forskare räknas personer som genomgår eller har genomgått forskarutbildning och som deltar i forskning. Övriga personer som deltar i forskningsverksamhet, exempelvis studenter på grundnivå eller avancerad nivå samt teknisk och administrativ personal, bör inte räknas som forskare.⁴ Se exempelvis nämndens beslut i dnr 3.1-20/0068, 3.2-21/0040 och 3.1-21/0056 rörande vem som anses vara forskare och inte.

Enligt 4 § i lagen ansvarar forskaren för att följa god forskningssed i sin forskning. Ansvaret för att följa god forskningssed innebär enligt förarbetena bland annat att inte vara oredlig och att inte bryta mot lagar och erkända forskningsetiska normer.⁵

2 Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018.

3 Prop. 2018/19:58, s. 40.

4 Prop. 2018/19:58, s. 32–33.

5 Prop. 2018/19:58, s. 99.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De avvikelser från god forskningssed nämnden ska pröva är endast fabricering, förfalskning och plagiering. Lagstiftaren har inte definierat begreppen i lagen, men förarbetena hänvisar till att begreppen finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer, som Den europeiska kodexen för forskningens integritet⁶ och Vetenskapsrådets publikation God forskningssed.⁷ Enligt propositionen beskrivs begreppen ofta på följande sätt:⁸

Fabricering	forskaren hittar på data och återger dem som riktiga.
Förfalskning	forskaren utan berättigande manipulerar forskningsmaterial, utrustning eller processer, eller ändrar eller utelämnar data eller resultat.
Plagiering	forskaren använder andra personers texter, arbete eller idéer utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.

Se exempelvis nämndens beslut i dnr 3.1-21/0035, 3.1-22/0040, 3.1-21/0109, 3.2-21/0153.

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är bara allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan vara oredlighet i forskning och som nämnden prövar. Andra avvikelser prövas i stället för forskningshuvudmännen själva. För lärosätenas del regleras det i 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100).

I förarbetena till lagen anges att fabricering och förfalskning som huvudregel är allvarliga avvikelser från god forskningssed. Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle. Frågan om fabricering, förfalskning eller plagiering är en allvarlig avvikelse från god forskningssed måste dock bedömas i varje enskilt fall utifrån omständigheterna i det specifika ärendet.⁹ Hittills har nämnden aldrig frångått huvudregeln utan alltid funnit att fabricering och förfalskning är allvarliga avvikelser. I ett antal fall har det dock bedömts att plagiering inte nått upp till kravet på allvarlighet.

Se exempelvis nämndens beslut i dnr 3.1-22/0191.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

För att det ska vara fråga om oredlighet i forskning krävs enligt definitionen även att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed ska ha begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Uppsåt innebär enligt förarbetena att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort, medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta. Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.¹⁰

Se exempelvis nämndens beslut i dnr 3.1-21/0056, 3.1-21/0079, 3.2-21/0153.

6 Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

7 God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

8 Prop. 2018/19:58, s. 100.

9 Prop. 2018/19:58, s. 100.

10 Prop. 2018/19:58, s. 50–51, 100.

Så initieras ett prövningsärende

Prövningsärenden vid Npof kan initieras på tre olika sätt:

- En forskningshuvudman lämnar över ett ärende till Npof.
- Enskilda personer eller andra gör en anmälan.
- Npof tar upp en fråga om oredlighet i forskning som Npof har fått kännedom om på något annat sätt.

Skyldigheten för forskningshuvudmännen att överlämna ärenden till Npof inträder om det kan misstänkas att oredlighet i forskning förekommit i forskningshuvudmannens verksamhet. Begreppet misstänkt oredlighet ska enligt förarbetena tolkas generöst, så att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet kommer att utredas av Npof. Det framgår också att tröskeln ska vara låg. Det innebär att om det är oklart om det rör sig om ett fall av misstänkt oredlighet i forskning eller avvikelse från god forskningssed i övrigt, bör huvudmannen lämna över handlingarna i ärendet till Npof för prövning.

Enskilda personer eller andra myndigheter kan också vända sig direkt till Npof med misstankar om oredlighet. Den möjligheten syftar till att öka möjligheten att alla misstänkta fall av oredlighet utreds. Det underlättar också för den anmälare som inte vet vilken forskningshuvudman den ska vända sig till med misstankar och ska också vara en sorts kontrollfunktion, så att ärenden inte stannar vid forskningshuvudmännens prövning. Anmälare kan vara anonyma om anmälan kan utredas trots anonymiteten, till exempel att det går att förstå vad saken gäller eller att vi kan ställa frågor till anmälaren vid behov.

Npof får även på eget initiativ utreda misstankar om oredlighet. Några exempel enligt förarbetena är om nämnden i ett ärende upptäcker att även andra forskare än de som ärendet avser kan ha gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning eller om uppgifter om eventuell oredlighet förekommer i media. Npof har inte initierat några egna ärenden under de tre verksamhetsåren. Under 2021-2022 har vi dock utvidgat vissa ärenden genom att pröva alla de forskare som angivits som författare på en artikel och inte bara de personer som pekats ut som misstänkta i anmälan eller överlämnandet. Under 2021 valde vi även att fortsätta att utreda och pröva misstankar i en anmälan efter det att anmälarna tog tillbaka anmälan. Det handlade då inte om att de tog tillbaka anklagelserna om att oredlighet ägt rum utan om att de ansåg att fel personer prövades. De personer de önskade skulle omfattas av prövning var inte verksamma vid en forskningshuvudman som lagen omfattar.

Så går prövningen till

Nämnden sammanträder cirka tio gånger om året och fattar då beslut i prövningsärendena.

Bedömningarna i prövningsärendena sker stegvis och följer strukturen i oredlighetsdefinitionen i lagen. Det betyder att om ett steg inte är uppfyllt går vi inte vidare till nästa steg. Endast om samtliga steg är uppfyllda är det fråga om oredlighet i forskning. Stegen är, förenklat beskrivet:

1. Omfattas den anmälda av lagen?
2. Är det fråga om planering, genomförande eller rapportering av forskning?
3. Är det fråga om fabricering, förfalskning eller plagiering?
4. Är det en allvarlig avvikelse från god forskningssed?
5. Har det skett med uppsåt eller grov oaksamhet?

Kansliet bereder ärendena inför nämndens beslut. En handläggare vid kansliet är föredragande inför nämnden.

Ärendenas gång skiljer sig åt bland annat beroende på sakfrågans komplexitet, hur tydligt formulerade anklagelserna om oredlighet är i anmälan eller överlämnandet, om kompletteringar behövs och om sakkunnig ska anlitas. Handläggningen följer som regel den här gången:

När ett ärende kommer in till nämnden gör kansliet en första bedömning av om ärendet ska prövas i sak eller faller utanför lagens tillämpningsområde eller är uppenbart obefogat och ska avisas. De anmälda informeras om ärendet avisas eller om det kommer att prövas i sak. När handläggaren satt sig in i ärendet hämtar handläggaren eventuellt in ytterligare material i ärendet. Den anmälda får sedan möjlighet att yttra sig över samtliga handlingar i ärendet. Kansliet bedömer därefter om en sakkunnig ska utses eller inte. Om en sakkunnig inte ska utses, kan ärendet oftast avgöras vid nästkommande nämndmöte. Om en sakkunnig däremot ska anlitas, tar ärendet längre tid. När den sakkunniga lämnat sitt utlåtande kommuniceras det och eventuellt nya underlag i ärendet med den anmälda, som får möjlighet att yttra sig om utlåtandet och ärendet i övrigt. Om det är flera anmälda får de yttra sig över varandras yttranden. Därefter går ärendet upp till nämnden för beslut. Nämndens beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Uppsala.

Preskription sker efter 10 år

Enligt 8 § i lagen får prövning av oredlighet i forskning inte grundas på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds, om det inte finns särskilda skäl för en prövning. Med särskilda skäl avses exempelvis sådana fall där den påstådda oredligheten har haft eller riskerar att få stora eller allvarliga följd effekter för forskningen eller samhället i övrigt, till exempel för människors hälsa eller för hur processer, metoder eller produkter utformas. Ett annat särskilt skäl kan vara att nämnden önskar granska tidigare forskning av forskare som har gjort sig skyldiga till oredlighet.

Se exempelvis nämndens beslut i dnr 3.1-21/0083, 3.2-21/0096.

Uppenbart obefogade anmälningar kan avisas

Om nämnden bedömer att en anmälan är uppenbart obefogad kan nämnden avvisa anmälan. Den prövas då inte i sak. Det kan vara fråga om sådant som helt uppenbart inte är forskning, utan till exempel marknadsföring eller nyhetsförmedling.

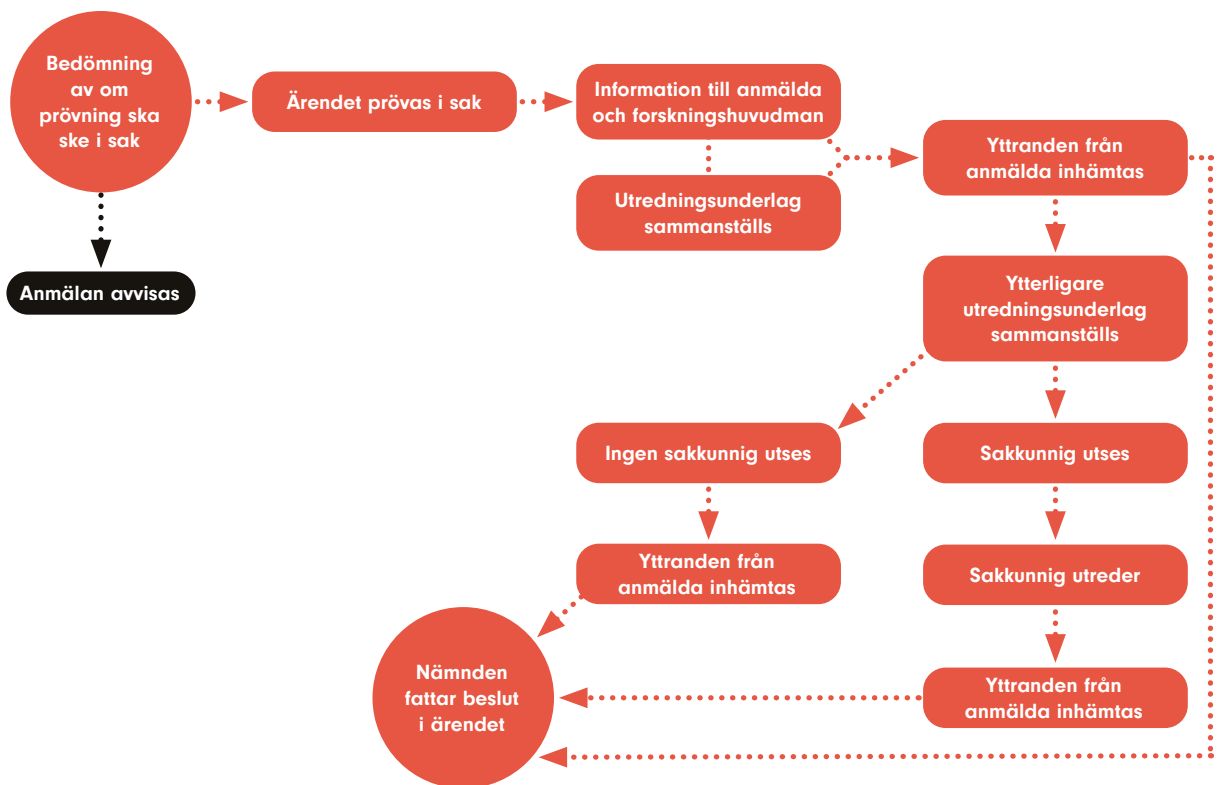
Lagen anger endast att anmälningar kan avisas, inte överlämnanden. Det har dock förekommit att det kommit in överlämnanden som rör forskning som faller utanför lagen, vilket innebär att nämnden är förhindrad att pröva misstankarna.

Nämndens beslut om avvisning publiceras inte på Npof:s webbplats.

Anmälare är inte part enligt förvaltningsrättens bedömning

Den som anmäler ett ärende betraktas inte som part i ärendet, och därför kommuniceras ärendet inte med anmälaren enligt förvaltningslagen (2017:900). Anmälaren har inte heller talerätt och kan därmed inte överklaga nämndens beslut. Detta har Förvaltningsrätten i Uppsala klargjort i 12 ärenden som överklagats dit av anmälare och som domstolen avvisat. Tre av dessa avvsningsbeslut har överklagats till Kammarrätten i Stockholm. Kammarrätten meddelade inte prövningstillstånd. Ett av dessa beslut överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som inte heller meddelade prövningstillstånd.

Figur 1. Prövningsärendets gång

Statistik och erfarenheter från nämndens prövningar

Under året kom det in 47 ärenden vilket är fler än tidigare år. En del av anmälningarna kommer från ett fåtal anmälare som återkommit med flera anmälningar. Antalet ärenden är precis som åren innan långt fler än de ca 15 ärenden som uppskattades i förarbetena innan nämnden bildades. I en övervägande del av besluten frias forskarna.

Ärendemängden fortsätter att öka

Fler anmälda än överlämnade ärenden under nämndens tredje år

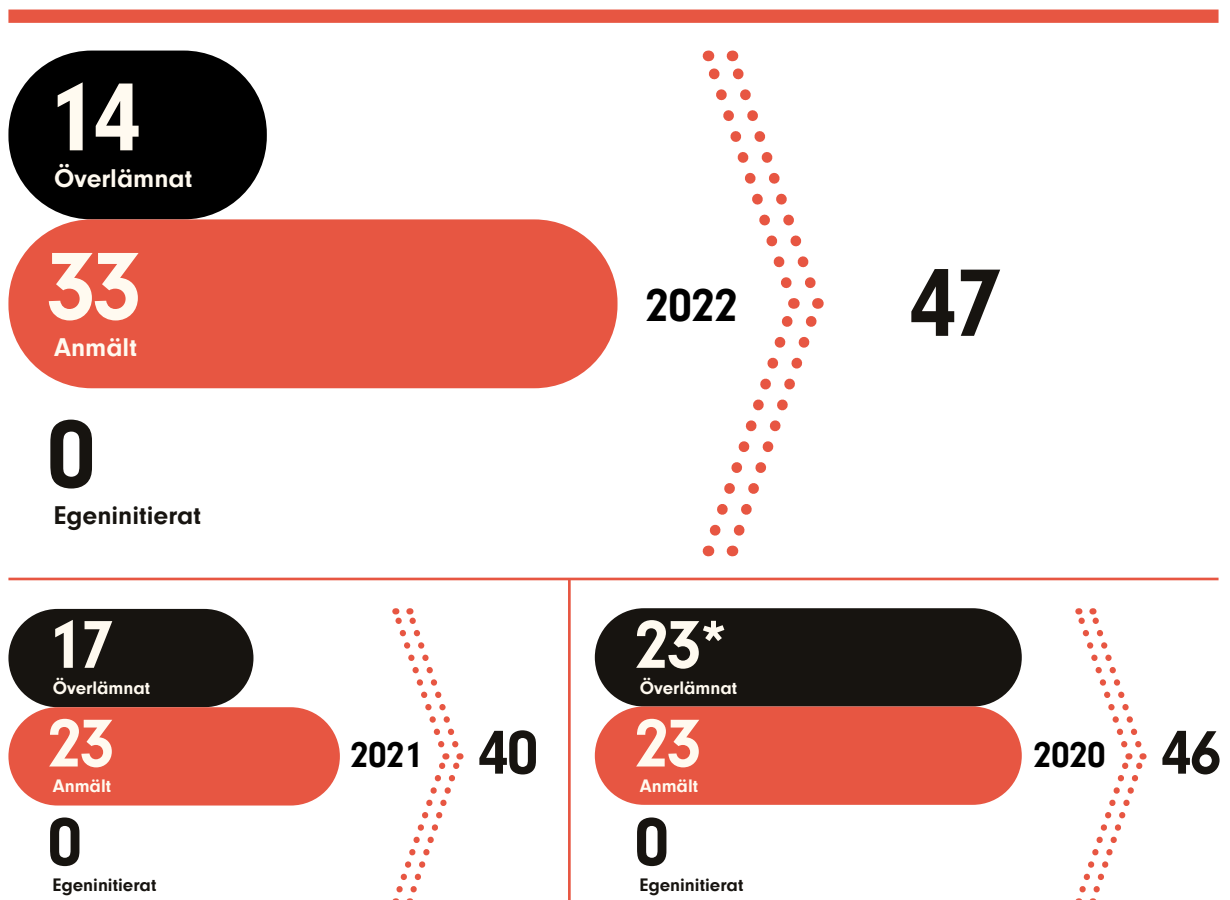
År 2022 fick nämnden in 47 ärenden jämfört med 40 år 2021. År 2020 tog vi emot 35 helt nya ärenden och 11 ärenden som inlets åren innan nämnden bildats. Därmed ser vi en viss ökning av antalet ärenden under nämndens tre verksamhetsår.

I det här kapitlet beskriver vi de ärenden som kommit in, vilka typer av misstankar de gäller, vilka ämnesområden och forskningshuvudmän de omfattar. Vi redogör för de beslut som tagits under året, både de som prövats i sak och de som avvisats. De ärenden som har prövats i sak beskrivs därefter i korta referat. Kapitlet avslutas med reflektioner och erfarenheter från våra tre verksamhetsår.

Under 2022 skedde en ökning av antalet anmälningar från privatpersoner - 33 anmälningar kom in jämfört med 23 under 2021 respektive 2020. En del av anmälningarna kommer från ett fåtal återkommande anmälare, vilket vi redogör för närmare nedan.

Antalet ärenden som överlämnats från forskningshuvudmän har dock legat på ungefär samma nivå under åren. År 2022 var det 14 ärenden jämfört med 17 år 2021 och 23 år 2020. Det kan framstå som om antalet överlämnanden har minskat något, men då 11 av 23 överlämnanden var ärenden som redan hade inlets vid ett lärosäte innan nämnden bildades, var det bara 12 nya överlämnanden 2020. Av figur 2 framgår antalet anmälda respektive överlämnade ärenden per år.

Figur 2. Antal ärenden år 2020–2022.

*Varav 11 ärenden har överlämnats enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2019:504) om ansvar för god forskningsetik och oredlighet i forskning.

Återkommande anmälare stod för en betydande andel anmälningar under året

Under 2022 har ett fåtal anmälare återkommit med flera anmälningar. Det har förekommit även tidigare att samma person anmält fler än ett ärende, men inte i samma utsträckning som i år.

Dessa anmälningar har bestått av ett stort antal anmälningar där anmälnaren med utgångspunkt i diskussioner på webbplatsen PubPeer¹¹ riktat misstankar mot vetenskapliga artiklar. I flera fall har anmälningarna bedömts röra vetenskapliga artiklar från samma forskargrupp och vi har då valt att inte betrakta dem som separata ärenden utan behandlat dem som ett ärende. Hade alla anmälningar i dessa fall behandlats som separata ärenden hade antalet anmälda ärenden år 2022 varit cirka 50 fler.

Under 2022 har vi även tagit emot motanmälningar. Med det menar vi att en forskare som är anmäld i ett ärende riktar misstankar kring samma sak mot den person som ursprungligen anmält dem. Dessa motanmälningar har kommit in parallellt och inte först efter att vi provat och avgjort ett ärende. Motanmälningarna har rört misstankar om plagiering och konflikter mellan mer juniora forskare (doktorand eller postdoktor) och handledare.

Vi bedömer att det stora antalet anmälningar från återkommande anmälare och motanmälningarna är de främsta förklaringarna till ökningen av antalet anmälda ärenden 2022. Men vi har också tidigare trott att vi kommer att få in fler ärenden i och med att kännedomen om lagen och nämnden ökar bland både forskare och hos allmänheten. Under åren sen lagen trädde i kraft har vi arbetat med att sprida information om lagen och nämndens arbete genom exempelvis våra årliga rapporter, deltagande i olika nätverk och föreläsningar. Vår årliga enkät visar att kunskapen om lagens tillämpning och om nämnden även sprids via forskningshuvudmännens arbete. Kanske kan detta till viss del även förklara varför antalet anmälda ärenden ökar.

Mer vägledning och formulär på webben för bättre underlag från anmälare

Under 2022 pågick ett arbete med att utveckla en ny webbplats och ett webbaserat anmälningsformulär. Den nya webbplatsen publicerades i januari 2023. Syftet med anmälningsformuläret är att guida anmälare kring vilka misstankar som faller under lagen samt klargöra vilken typ av information nämnden behöver tillgång till för att kunna bedöma om det finns grund för det som misstänks. Vi uppmanar fortsatt enskilda att kontakta nämndens kansli om de har frågor rörande en anmälan.

I förarbetena anges att det är viktigt att Npof ska kunna ta emot anmälningar direkt från enskilda. Exempelvis om en forskningshuvudman inte gör en korrekt bedömning av om ett ärende bör överlämnas till Npof, så kan ärendet anmälas direkt till oss av en enskild.

11 <https://pubpeer.com/static/about>. Pubpeer är en webbplats där användarna kan diskutera och granska publicerad vetenskaplig forskning.

Blankett för överlämnanden ska underlätta för forskningshuvudmän

De överlämnanden vi fått in under året har haft olika karaktär. I regel ingår beslut om att ärendet ska överlämnas och en promemoria som beskriver vad misstankarna gäller, vilket är vad nämnden önskar. Det förekommer dock att även information som inte är av relevans för nämndens utredning lämnas över. Det kan röra sig om interna mejlkorrespondenser med anmälare eller anmälda om vad som har hänt efter att misstankarna uppdagats och som innefattar information om personkonflikter, arbetsmiljörelaterade problem eller andra avvikelser som inte rör det nämnden ska utreda.

För att underlätta vid överlämnanden, och ge ett bättre stöd till forskningshuvudmännen kring vilken information som är viktig för utredningen, har vi tagit fram en blankett att använda för alla forskningshuvudmän. Genom den kan informationen som överlämnas fokusera på uppgifter som är av vikt för bedömningen av om oredlighet har förekommit. Vi värdesätter och välkomnar att forskningshuvudmän tar kontakt med oss om det finns frågor kring hur mycket som ska utredas innan ett överlämnande görs och vad som bör ingå i ett överlämnande.

Forskningshuvudmän kan utreda samtidigt som nämnden

Det förekommer att vi får frågor från forskningshuvudmännen om de kan utreda misstankar som rör andra avvikelser samtidigt som en utredning vid nämnden pågår. Vi har till uppgift att pröva olika frågor, nämnden utreder misstankar om oredlighet och forskningshuvudmannen ska utreda eventuella andra avvikelser, konflikter, kunskapsbehov etcetera. Det finns därför fördelar med att jobba parallellt då det kan innebära snabbare utredning för de anmälda. Även i dessa frågor uppskattar vi kontakt och en dialog kring de osäkerheter som finns om vad som kan utredas parallellt.

Nämnden har vidgat ärenden men inte öppnat några ärenden på eget initiativ

Nämnden har inte öppnat några helt nya ärenden på eget initiativ under 2022. Skälet är att det inte kommit några misstankar till vår kännedom som vi bedömt att vi borde utreda på eget initiativ. Vi har dock, liksom år 2021, vidgat ärenden. Det har huvudsakligen handlat om att vi prövar alla medförfattare på vetenskapliga publikationer som omfattas av lagens tillämpningsområde, även om bara en forskare pekats ut som misstänkt i anmälan eller överlämnandet. I enstaka fall har vi även vidgat misstankarnas omfattning till att inkludera fler avvikelser eller mer material. Vi ser möjligheten att även initiera helt nya ärenden, om vi får kännedom om misstankar som inte anmäls eller överlämnats, som viktig.

Jämn fördelning mellan olika typer av misstankar

Sett över nämndens tre verksamhetsår kan vi konstatera att fördelningen mellan de olika typerna av misstankar vi utreder; fabricering, förfalskning och plagiering, har varit relativt jämn. De ärenden som kom in 2022 omfattade misstankar om förfalskning i 26 fall, fabricering i 22 och plagiering i 18 fall. Tre anmälningar avsåg misstankar om något annat.

Flera ärenden rör flera typer av misstänkta avvikelser, exempelvis både fabricering och förfalskning. Totalt sett omfattade de 47 ärenden som kom in under året 69 misstankar. Den vanligaste misstanken gäller förfalskning och misstankar om fabricering har blivit vanligare än misstankar om plagiering 2022 jämfört med åren innan. Skillnaderna är dock små. Figur 3 visar vilka typer av misstankar som har anmälts. Det händer att klassificeringen av misstankarna ändras under ärendets gång när nämnden sätter sig in i vad saken gäller och materialet i ärendet. De siffror som redovisas i figur 3 gäller därför hur misstankarna såg ut vid årsskiftet när statistiken sammanställdes.

Misstankarna om förfalskning, fabricering och plagiat har under åren gällt olika delar av forskningsprocessen och olika typer av material. De har gällt allt från innehåll i vetenskapliga artiklar, böcker, avhandlingar, konferenspublikationer och presentationer, forskningsmedelsansökningar samt data i pågående forskningsprojekt.

En majoritet av de ärenden som har kommit från återkommande anmälare har rört misstankar om olika fel i bilder i artiklar, många gånger Western blot¹² -paneler. Denna typ av misstankar har initialt klassats som att de gäller förfalskning eller fabricering och kan därför möjligtvis förklara varför vi sett några fler misstankar om fabricering och förfalskning 2022.

Några av de anmälningar som kommit in 2022 har avsett andra misstankar än förfalskning, fabricering eller plagiering. De har bland annat rört misstankar om självplagiat och intressekonflikter eller diffusa beskrivningar där det inte gått att avgöra vad misstanken gällt.

12 Western blot är en molekylärbiologisk metod för att identifiera speciella proteiner och är en metod som används bland annat inom biomedicinsk forskning.

Figur 3. Typ av anmäld/överlämnad misstanke per år.*

2022 | 2021 | 2020

* Statistiken avser de misstankar som registrerats vid årsskiftet när statistiken sammanställdes. I enstaka fall kan misstankar läggas till eller ändras i pågående ärenden om nya uppgifter i ärendet tillkommer.

Fortsatt flest ärenden inom medicin och hälsovetenskap

Över hälften av de 47 ärenden som kom in 2022 var inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Även de två föregående åren avsåg en betydande andel av ärendena medicin och hälsovetenskap. Så som tidigare år täcker ärendena alla forskningsämnesområden utom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. I år har antalet ärenden inom naturvetenskap ökat och ligger på en liknande nivå som 2020. Antalet ärenden inom samhällsvetenskap har minskat något framför allt jämfört med året innan. Figur 4 visar antalet ärenden per forskningsämnesområde¹³.

Det är svårt att bedöma skälen till att det förekommer fler ärenden inom vissa forskningsämnesområden jämfört med andra. Möjliga förklaringar skulle kunna ligga i mängden personal, publicering och finansiering. Vi konstaterar att forskningsområdena medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap särskiljer sig på så sätt att de har högst totala utgifter och flest antal heltidsekvivalenter i forsknings- och utvecklingsverksamhet¹⁴. Vidare är det forskningsämnesområdena medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap som hade flest antal publicerade tidskriftsartiklar 2022¹⁵ och flest antal registrerade doktorander höstterminen 2022¹⁶. Störst andel beviljade medel för åren 2008–2024¹⁷ gick till teknik, naturvetenskap och medicin och hälsovetenskap.

Vi har sett att en del av våra ärenden ligger på gränsen mellan medicin och naturvetenskap, så som biomedicin, biovetenskap, medicinsk teknik och liknande. Hittills har vi dock inte kunnat se att vår klassificering skulle kunna förklara att antalet ärenden inom naturvetenskap har varierat mellan åren.

Flest ärenden gäller forskning vid lärosäten

Under nämndens samtliga tre verksamhetsår har de flesta ärendena, såväl överlämnade som anmälda, omfattat forskning som bedrivs vid landets lärosäten.

Den största delen av den offentligt finansierade forskningen bedrivs också vid lärosätena. Lärosätena har exempelvis tio gånger så höga utgifter för forskning och utveckling som regionerna. Samtidigt har företagssektorn drygt tre gånger så stora utgifter för forskning och utveckling som den offentliga sektorn totalt, men omfattas förklarligt nog av relativt sett få anmälda ärenden då större delen av den forskning som utförs i privat regi inte omfattas av lagen. Tabell 1 visar utgifterna för forskning och utveckling i Sverige efter sektor. Statistiken är hämtad från SCB och gäller 2021¹⁸.

13 Om ärendena har rört vetenskapliga publikationer som återfunnits i SwePub eller forskningsprojekt som återfunnits i Swecris har vi utgått från den ämnesindelningen. I annat fall har klassificeringen gjorts vid nämndens kansli.

14 SCB, Intern FoU-personal i universitets- och högskolesektorn efter kön, region och forskningsämnesområde. Antal heltidsekvivalenter, vartannat år 2013 - 2021. PxWeb (scb.se) (hämtad 2023-04-28)

15 Swepub, SwePub - sökning: mat:art år:(2022) (kb.se) (hämtad 2023-04-28)

16 Universitetskanslersämbetet. Statistikdatabas: Högskolan i siffror <https://www.uka.se/vara-resultat/statistik/hogskolan-i-siffror>. (hämtad 2023-05-23)

17 Swecris, <https://www.vr.se/swecris.html#/> (hämtad 2023-04-25)

18 Statistiska centralbyrån. Statistikdatabasen, Totala utgifter för egen FoU-verksamhet efter sektor, typ av FoU och vartannat år. PxWeb (scb.se)(hämtad 2023-04-25)

Tabell 1. Utgifter för egen Forskning och Utveckling i Sverige efter sektor, 2021.

Sektor	Totala utgifter för egen FoU 2021, mnkr
Universitets- och högskolesektorn	42 979
Regioner	4 634
Statliga myndigheter	3 162
Kommuner	201
Privata icke-vinstdrivande sektorn	213
Företagssektorn	131 541
Summa	182 971

15 universitet och högskolor har överlämnat ärenden

Det är 15 olika universitet och högskolor som har överlämnat ärenden till nämnden 2022. Tre av dessa var enskilda utbildningsanordnare. I ett fall var samma ärende överlämnat av två forskningshuvudmän. År 2021 var det 11 universitet och högskolor som överlämnade ärenden och 2 regioner. År 2020 kom de överlämnade ärendena från 8 lärosäten. Antalet överlämnade ärenden per forskningshuvudman framgår av tabell 2.

Anmälningarna rör ibland organisationer som inte omfattas av lagen

De anmälda ärendena har under 2022 avsett misstankar vid 6 olika lärosäten, 2 regioner och 2 myndigheter. 4 ärenden har rört misstankar vid forskningshuvudmän som inte omfattas av lagen. Antalet anmälda ärenden per forskningshuvudman framgår av tabell 2. I 7 ärenden är det fler än en forskningshuvudman som omfattas av ärendet.

Figur 4. Antal ärenden per forskningsämnesområde enligt Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011, på högsta nivån.

2022 | 2021 | 2020

Medicin och hälsovetenskap

Naturvetenskap

**Humaniora
och konst***

**Lantbruksvetenskap och
veterinärmedicin**

Samhällsvetenskap

Teknik

Oklassificerat

Summa

* Konstrnärlig forskning omfattas inte av lagen. Enligt prop. 2018/19:58, s. 40, kan detta komma att ses över i framtiden.

Tabell 2. Antal överlämnade ärenden per forskningshuvudman samt antal organisationer som de anmälda ärendena omfattar.

Siffran inom parentes anger det antal som överlämnats enligt punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Organisation	2022	2022	2021	2021	2020	2020	2020-2022
	Överlämnade	Anmälda	Överlämnade	Anmälda	Överlämnade	Anmälda	
Lärosäten							
Blekinge tekniska högskola	1	-	-	-	-	-	1
Enskilda Högskolan Stockholm	1	-	-	-	-	-	1
Försvarshögskolan	-	-	1	1	-	-	2
Göteborgs universitet	1	3	1	1	2 (1)	-	9
Högskolan i Borås	-	-	-	-	-	1	1
Högskolan Dalarna	-	-	1	-	-	-	1
Högskolan i Gävle	-	-	1	-	-	-	1
Högskolan Kristianstad	1	-	-	-	1	-	2
Karolinska institutet	2	11	3	4	3 (1)	4	28
Kungliga Tekniska högskolan	1	1	1	2	-	-	5
Linköpings universitet	-	-	2	1	2 (2)	-	7
Linnéuniversitetet	1	-	-	-	-	-	1
Luleå tekniska universitet	1	-	-	2	-	1	4
Lunds universitet	2	9	2	3	8 (5)	5	34
Malmö universitet	1	3	-	-	1	-	5
Mittuniversitetet	-	-	-	1	-	-	1
Stockholms universitet	3	2	-	-	-	1	6
Södertörns högskola	-	-	-	-	-	1	1
Umeå universitet	-	1	1	3	4 (1)	1	11
Uppsala universitet	-	1	2	3	2 (1)	2	11
Örebro universitet	-	-	2	-	1	-	3
Enskilda utbildningsanordnare/Aktiebolag och stiftelser enligt punkt 3, 4, 6 och 7 i lagen							
Chalmers tekniska högskola	1	-	-	1	-	-	2
Stiftelsen Enskilda Högskolan Stockholm	1	-	-	-	-	-	1
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	1	-	-	-	-	-	1
Regioner							
Region Skåne	-	-	1	1	-	-	2
Region Västerbotten	-	1	-	-	-	-	1
Region Örebro län	-	-	1	-	-	-	1
Skånes universitetssjukhus	-	1	-	-	-	-	1
Stockholms läns sjukvårdsområde	-	-	-	1	-	-	1
Andra statliga myndigheter							
IVL Svenska Miljöinstitutet	-	-	-	-	-	1	1
Länsstyrelsen i Skåne	-	-	-	-	-	1	1
Folkhälsomyndigheten	-	-	-	1	-	-	1
Naturhistoriska riksmuseet	-	1	-	-	-	-	1
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI	-	1	-	-	-	-	1
Övriga							
Forskningshuvudman som ej omfattas av lagen	7	-	-	3**	-	2	12
Inte fastställt	4*	1	-	1	-	2	4

* Två lärosäten i utlandet och två privata företag

** tre ärenden som omfattar 5 olika privata företag

Flest ärenden från de största lärosätena

De lärosäten som under 2022 har berörts av flest ärenden är Lunds universitet och Karolinska institutet. Det är även dessa lärosäten som främst har berörts av de ärenden som i år har kommit från de återkommande anmälarna. Både Lunds universitet och Karolinska institutet har dock även berörts av många ärenden under nämndens tidigare år. Antalet överlämnade ärenden per forskningshuvudman och de organisationer de anmälda ärendena omfattar framgår av tabell 2.

Att vissa lärosäten har fler ärenden än andra behöver inte betyda att det sker mer oredlighet där än på andra ställen. Samma resonemang som ovan kring varför vi har fler ärenden från vissa forskningsämnesområden skulle kunna gälla även här. Det finns en stor variation mellan lärosätena i inriktning, bredd och storlek, men också i till exempel intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå samt antal helårsarbetskrafter och doktorander (se tabell 3). Här kan vi se att Karolinska institutet och Lunds universitet är två av de största lärosätena sett till dessa parametrar. Fler faktorer skulle kunna vara ett intresse från allmänheten för forskningen som bedrivs vid just det lärosätet, en utbyggd administration för att hantera oredlighet, en kultur med högt i tak där forskningssed diskuteras och en medvetenhet om vad som kan utgöra oredlighet i kollegiet vilket kan leda till att eventuella brister lättare uppdagas och tas upp. De förklaringar vi föreslagit här är inte uttömmande och det kan finnas även andra skäl till att vissa lärosäten har fler ärenden än andra än dem vi tagit upp här.

Tabell 3. Statistik gällande lärosätenas forskningsverksamhet.

Lärosäte	Intäkter till forskning och utbildning 2022 (tkr)	Forskande och undervisande personal, heltidsekvivalenter 2022 (avrundat)	Doktorander, registerade, höstterminen 2021
Blekinge tekniska högskola	191 124	230	81
Försvarets högskolan	149 222	264	21
Gymnastik- och idrottshögskolan	68 019	75	19
Göteborgs universitet	4 568 026	2 956	1 677
Högskolan Dalarna	160 821	411	53
Högskolan i Borås	213 196	420	72
Högskolan i Gävle	186 350	433	47
Högskolan i Halmstad	204 159	332	63
Högskolan i Skövde	134 960	277	39
Högskolan Kristianstad	127 246	336	15
Högskolan Väst	183 246	356	68
Karlstads universitet	454 272	688	221
Karolinska institutet	6 609 558	2 444	2 087
Kungliga Tekniska högskolan	3 718 812	1 736	1 666
Linköpings universitet	2 638 623	1 695	1 041
Linnéuniversitetet	655 464	984	285
Luleå tekniska universitet	1 085 311	647	488
Lunds universitet	6 880 257	3 580	2 462
Malmö universitet	503 631	944	241
Mittuniversitetet	468 174	554	137
Mälardalens universitet	513 883	562	183
Stockholms universitet	3 640 293	2 322	1 239
Sveriges lantbruksuniversitet	2 914 874	1 554	478
Södertörns högskola	377 801	414	74
Umeå universitet	2 841 209	2 006	742
Uppsala universitet	5 618 221	3 233	2 019
Örebro universitet	668 267	679	452

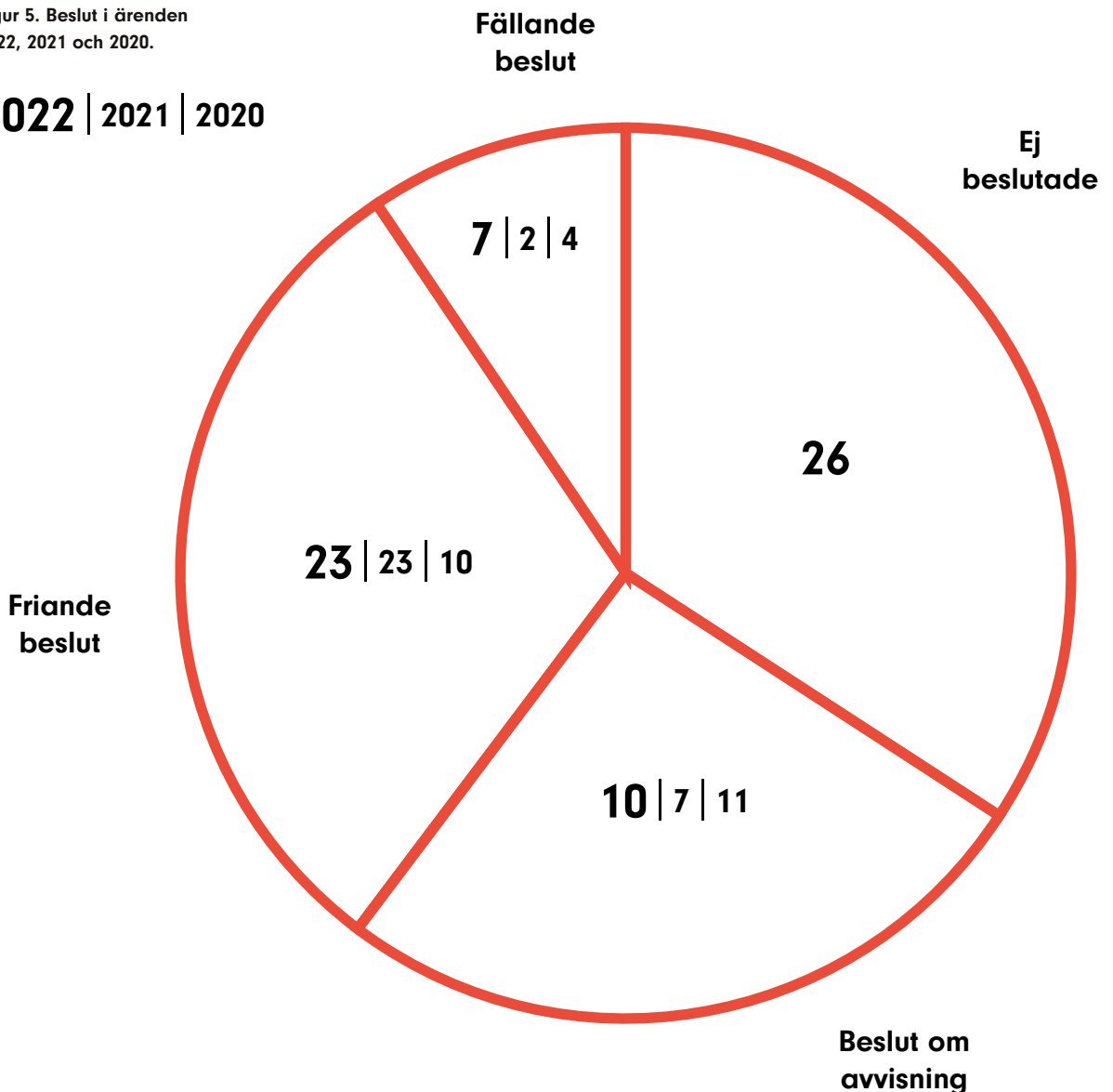
Nämnden fattade beslut i 40 ärenden

Nämnden har under 2022 fattat 7 fällande beslut och 23 friande beslut. Dessutom avvisades 10 ärenden. Antalet forskare som berörts av nämndens ärenden är dock större då ett ärende ofta rör flera forskare. Det är fler fällande beslut än tidigare år, men relativt det totala antalet beslut per år, bara en något högre andel än 2020.

I det här avsnittet beskriver vi dessa tre kategorier av beslut lite närmare. Figur 5 visar antalet ärenden fördelat per typ av beslut och figur 6 visar utgången i beslutade ärenden.

Figur 5. Beslut i ärenden
2022, 2021 och 2020.

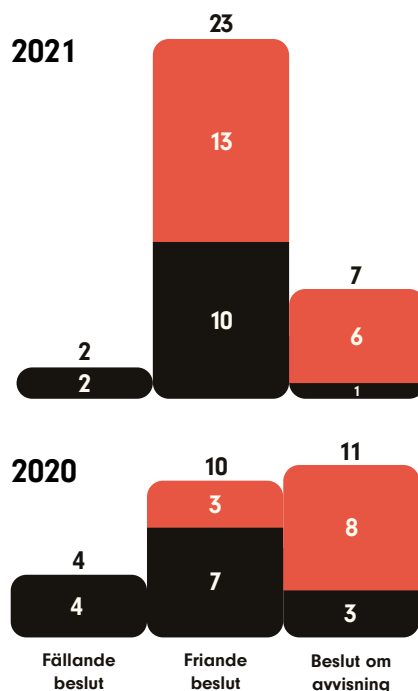
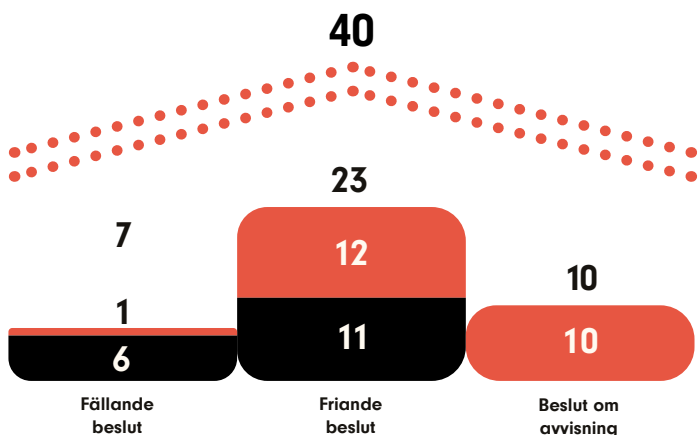
2022 | 2021 | 2020

Figur 6. Utgång i beslutade ärenden år 2022, 2021 respektive 2020.

● Överlämnat
● Anmält

2022

7 fällande beslut

År 2022 fattades 7 fällande beslut, vilket som ovan nämnts är fler än tidigare år. Det är samtidigt, relativt det totala antalet beslut per år, bara något mer än 2020. År 2021 var det endast fällande utgång i 2 av de 32 beslut som fattades det året. Sett över nämndens tre verksamhetsår så har det varit en fällande utgång i 13 procent av besluten.

Under 2022 fälldes för första gången en grupp forskare som anmälts av en enskild person. Tidigare år har fällande beslut endast fattats i överlämnade ärenden. Det anmälda ärendet där forskarna fälldes gällde förfalskning. Av de 6 överlämnade ärendena med fällande utgång gällde 3 förfalskning och fabricering och 3 gällde plagiering. År 2021 fattades 2 fällande beslut som båda gällde plagiering. År 2020 fattade nämnden 4 fällande beslut. Ett beslut gällde förfalskning, ett fabricering och två plagiat.

I 4 ärenden har några av de misstänkta forskarna fällits och några har friats. Det har bedömts utifrån de enskilda fallen och berott på omständigheter som att forskare själva upptäckt fel, anmält och sett till att en artikel eller ett manuskript dragits tillbaka. De har friats från oredlighet trots att fabricering, förfalskning eller plagiering förekommit då de inte bedömts ha agerat med grov oaktsamhet. Det har också berott på att det har gått att visa att vissa medförfattare inte haft kompetens i de delar felen förekommit. Besluten återges i nästa del i korta referat.

23 friande beslut

Under 2022 fattades 23 friande beslut. I 20 av dessa bedömde nämnden att ingen avvikelse i form av förfalskning, fabricering eller plagiering hade skett. I tre av besluten bedömdes att en avvikelse hade skett. I samtliga tre fall rörde det sig om en avvikelse i form av förfalskning som bedömdes vara allvarlig. Det bedömdes dock att den allvarliga avvikelsen inte skett med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Därmed var inte samtliga kriterier uppfyllda för att betrakta det som oredlighet i forskning och forskarna friades.

Även tidigare år konstaterade vi att det inte skett någon avvikelse i form av förfalskning, fabricering eller plagiat i de flesta friande besluten. Under 2021 bedömdes ingen avvikelse ha skett i 19 av de 23 friande besluten. År 2020 fattades 10 friande beslut och i 7 av dessa bedömdes ingen avvikelse ha skett.

Tabell 4 visar en översikt över de ärenden som prövats i sak. Den visar också utgången i de olika bedömningsstegen. Därefter beskriver vi nämndens beslut mer utförligt i referat.

Tabell 4. Översikt över de ärenden som prövats i sak år 2022.

Ärende	Anmäld misstanke	Konstaterad avvikelser	Allvarlig avvikelser	Uppsåt/ Grov oaktamhet	Oredlighet i forskning
Uppsåt eller grov oaktamhet					
Dnr 3.1-20/0143*	Förfalskning	Ja, förfalskning, fabricering	Ja	Grovt oaktamt	Ja
Dnr 3.1-21/0056	Fabricering, förfalskning, plagiering	Ja	Ja	Uppsåt eller i vart fall grov oaktamhet	Ja
Dnr 3.1-21/0085*	Plagiering	Ja	Ja	Grovt oaktamt	Ja
Dnr 3.1-21/0109	Fabricering, förfalskning	Ja	Ja	Uppsåt	Ja
Dnr 3.1-22/0140	Plagiering	Ja	Ja	Uppsåt eller i vart fall grov oaktamhet	Ja
Dnr 3.1-21/0167	Plagiering	Ja	Ja	Grovt oaktamt	Ja
Dnr 3.2-21/0153	Fabricering, förfalskning	Ja, förfalskning	Ja	Uppsåt	Ja
Konstaterad och allvarlig avvikelser					
Dnr 3.1-21/0076	Förfalskning	Ja	Ja	Nej	Nej
Dnr 3.1-21/0083	Förfalskning	Ja	Ja	Nej	Nej
3.2-21/0096	Fabricering/förfalskning	Ja, förfalskning	Ja	Nej	Nej
Ingen konstaterad avvikelser i form av FFP					
Dnr 3.1-22/0060	Plagiering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-21/0152	Plagiering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-21/0174	Förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-21/0170	Fabricering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-21/0173	Plagiering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-21/0177	Fabricering, förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-22/0075	Fabricering/förfalskning	Nej, fabricering	-	-	Nej
Dnr 3.1-22/0093	Plagiering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-20/0083	Fabricering, plagiering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-20/0116	Fabricering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-21/0066	Förfalskning, fabricering, plagiering,	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-21/0069	Fabricering/förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-21/0104**	Fabricering/förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-21/0149	Fabricering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-21/0156	Plagiering	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-21/0165/168	Fabricering, förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-22/0055	Fabricering, förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.2-22/0094**	Förfalskning, plagiering	Nej, plagiering	-	-	Nej
Dnr 3.2-22/0156	Förfalskning	Nej	-	-	Nej
Dnr 3.1-22/0034	Annat	-	-	-	Nej

* överklagat av anmälda

** överklagat av anmälare

10 ärenden avvisades

Under 2022 avvisades 10 ärenden. Beslut om avvisning fattas om misstankarna faller utanför lagens tillämpningsområde. Misstankar avvisas även med stöd av 10 § lagen om misstankarna är uppenbart obefogade. Även om ett avvisningsbeslut betyder att det inte sker en prövning i sakfrågan så innebär det ofta att flera bedömningar behöver göras.

De avisade ärendena har under året i flera fall rört andra misstankar än de som ska prövas av nämnden, i ett antal fall har det rört sig om forskning vid forskningshuvudmän som inte omfattas av lagen eller att det som varit anmält inte har bedömts utgöra forskning. I två fall fanns ingen tydlig misstanke angiven i anmälan.

8 beslut har överklagats

Nämndens beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Uppsala. Av de fällande beslut nämnden fattat under året har 2 överklagats av de fällda forskarna. Av de friade besluten har 2 överklagats och av de avisade har 4 överklagats.

De två friade och de fyra avvisningsbesluten har alla överklagats av anmälnarna. Överklagandena har avisats för de två friade besluten och två av avvisningsbesluten eftersom förvaltningsrätten bedömt att en anmälare inte har talerätt, det vill säga inte kan överklaga nämndens beslut. I två av avvisningsbesluten har dom ännu inte meddelats. En av anmälnarna har överklagat förvaltningsrättens avgörande till Kammarrätten i Stockholm, men de meddelade inte prövningstillstånd. Det beslutet överklagades då av anmälaren till Högsta förvaltningsdomstolen som inte heller meddelade prövningstillstånd.

Förvaltningsrätten har meddelat dom i totalt tre mål som avsett överklaganden av nämndens fällande beslut.

Det första målet avsåg ett beslut fattat år 2020, dnr 3.1-20/0022. Domstolen fann liksom nämnden att förfalskning av bilder skett och att det var fråga om allvarliga avvikelser från god forskningssed. Däremot gjorde domstolen en annan bedömning när det gällde forskarens grad av oaktksamhet och friade forskaren för att hen inte ansågs ha varit grovt oaktksam. Nämnden ansåg att domstolen missuppfattat mängden förfalskning som skett och delvis därför kom till en annan slutsats kring oaktksamhetsgraden. En annan principiellt viktig fråga gällde att nämnden ansåg att det i bedömningen av oaktksamhet först måste ske en bedömning av varje avvikelse var för sig men därefter även en sammantagen bedömning. Frågan var av principiell betydelse för den fortsatta tillämpningen av lagen, vilket gjorde att nämnden överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm. De meddelade dom med liknande utgång som förvaltningsrätten, vilken därför överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen meddelade inte prövningstillstånd.

Det andra målet avsåg också ett beslut från år 2020, 3.1-20/0025. Ärendet rörde fabricering av röntgendiffraktogram som nämnden bedömde skett med i vart fall grov oaktksamhet. Förvaltningsrätten i Uppsala delade nämndens bedömning att det var fråga om fabricering, en allvarlig avvikelse och att 10 av de 12 forskarna agerat grovt oaktamt. 2 forskare friades dock. De inkom med ny information till domstolen som de inte lämnat till nämnden och baserat på den nya informationen gjorde domstolen bedömningen att de inte varit grovt oaktamma. De 10 forskarna som fälldes av förvaltningsrätten överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm, men kammarrätten meddelade inte prövningstillstånd.

Det tredje målet avsåg ett beslut från 2021, 3.1-21/0055. En doktorand fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering i kappan till doktorandens doktorsavhandling. Förvaltningsrätten i Uppsala delade nämndens bedömning att det var fråga om plagiering och att doktoranden agerat med grov oaktksamhet.

Npof anlidade sakkunniga i nära hälften av ärendena

Under 2022 anlidades sakkunniga i 14 av de 30 ärenden som prövades i sak. Under nämndens tre verksamhetsår har sakkunniga anlitats i ungefär hälften av ärendena som prövats i sak. Antalet anlidade sakkunniga presenteras i tabell 5.

Om sakkunniga anlitas eller inte beror på de behov som finns i det enskilda ärendet och påverkas bland annat av ärendets karaktär, mängden material etcetera. För att hitta sakkunniga utgår vi från den expertis som behövs i ärendet. Vi letar i första hand efter sakkunniga inom Sverige. Om det inte går att hitta någon sakkunnig i Sverige, kontaktar vi sakkunniga utomlands. I enstaka fall har nämnden ansett att olika kompetenser behövs för att bedöma ett ärende och då anlitat två sakkunniga i samma ärende.

Tabell 5. Antal sakkunniga som anlitats i de ärenden som beslutats under 2020-2022.

Typ av ärende	2022	2021	2020
Överlämnat	7	10*	6
Anmält	7	5**	0
Summa	14	15	6

* I två av de överlämnade ärendena 2021 anlidades två sakkunniga

** I ett av de anmälda ärendena 2021 anlidades två sakkunniga

Handläggningstider

Medelhandläggningstiden varierar och har under nämndens verksamhetsår ökat något vilket till viss del kan förklaras av att vi under året avslutat några ärenden som inleddes tidigare år. Medelhandläggningstiderna visas i tabell 6. Av de beslut som har fattats under nämndens tre första verksamhetsår har hälften avgjorts inom 3–9 månader. En fjärdedel har avgjorts snabbare än så, inom mindre än 1–3 månader och resterande fjärdedel har tagit 9 till 17 månader att avgöra. Två ärenden sticker ut med en längre handläggningstid på 19 respektive 22 månader.

Om handläggningstiden har varit lång eller kort ska inte ses som ett mått på om ärendet har handlagts effektivt eller inte. Handläggningstiden beror bland annat på hur komplicerat och omfattande ärendet är, om det rör flera misstankar eller om nytt material tillkommer i ärendet, om flera arbeten ska bedömas, om underlag saknas och behöver begäras in etcetera. Det är inte heller ovanligt att komplicerade ärenden behöver diskuteras flera gånger i nämnden, vilket också påverkar handläggningstiden. Ytterligare en omständighet som påverkar handläggningstiden är om sakkunnig behöver utses och om det är svårt att hitta en sakkunnig som har möjlighet att ta sig an sakkunniguppdraget och om materialet behöver översättas.

Tabell 6. Medelhandläggningstid i månader för avslutade ärenden som prövats i sak.

Typ av ärende	2022	2021	2020
Överlämnat	7,1	7,6	5,6
Anmält	7,1	5,6	1,9

Handläggningstiden räknas i hela månader. Om ett ärende avslutats på mindre än en månad räknas det som 0 månader osv.

Korta referat av de ärenden nämnden prövat i sak

Ärenden som avsåg misstanke om fabricering

■ Ingen oredlighet

■ Oredlighet

---

13 § Om nämnden har fattat ett beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning, eller det framgår av ett beslut av nämnden att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras, ska forskningshuvudmannen inom sex månader efter att beslutet har vunnit laga kraft rapportera till nämnden vilka åtgärder huvudmannen har vidtagit eller avser att vidta med anledning av beslutet.

För att ge en orientering i nämndens beslut sammanfattar vi respektive beslut nedan. Det är samma texter som återfinns på vår webbplats. Efter varje beslut beskriver vi de åtgärder forskningshuvudmannen har genomfört eller planerar att genomföra med anledning av beslutet i de fall forskningshuvudmannen haft en skyldighet att återrapportera det. Skyldigheten framgår av en särskild bestämmelse i lagen (se 13 § nedan). Det är viktigt att understryka att referaten bara är korta sammanfattningar av besluten som inte innehåller all information som behövs för att förstå beslutet. Det är de fullständiga besluten som innehåller samtliga motiveringar och de fakta som lagts till grund för besluten. Dessa finns på vår webbplats. De ärenden som är överlämnade från forskningshuvudmän börjar med diarienummer 3.1, medan ärenden anmälda av enskilda börjar med 3.2.

ÄRENDE DNR 3.2-20/0116 ■

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet teknik. Misstankarna i anmälan gällde fabricering av data i flera forskningsprojekt och riktades mot projektens gemensamma ledare. Av handlingarna i ärendet framgick att data fanns att tillgå i samtliga projekt nämnden prövade. Nämnden ansåg inte att det fanns någon anledning att ifrågasätta de uppgifter som lämnats av de inblandade personerna. Misstankarna om fabricering av data saknade därför grund. Misstankarna avseende två av projekten omfattades av preskribering.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0149 ■

27 forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Anmälan gällde fabricerade data i fyra artiklar inom forskningsämnesområdet teknik. Anmälan, som var anonym, ifrågasatte resultat redovisade i de olika artiklarna då de till viss del skilde sig från varandra. Då dessa skillnader var förväntade utifrån hur experimenten utformats, ansåg nämnden att misstankarna saknade grund.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0170 ■

Fyra forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Ärendet gällde en artikel som ingick i en avhandling i forskningsämnesområdet teknik. Misstankarna gällde fabricerade data och att artikelförfattarna felaktigt skulle ha hävdat att det fanns en fysisk prototyp för den utrustning som artikeln beskriver. Nämnden bedömde att det framgick att resultaten som presenterades i artikeln byggde på datorsimuleringar och att det inte fanns grund för anklagelserna om fabricering.

Ärenden som avsåg misstanke om fabricering och förfalskning

ÄRENDE DNR 3.1-21/0109 ■

Två forskare fälldes för och tolv forskare friades från oredlighet i forskning. Misstankarna avsåg fabricering eller förfalskning i en artikel i forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. I artikeln presenteras resultat från Western blot-analys. Nämnden bedömde att bilderna som redovisade resultaten i flera fall visade något annat än vad som påstods i artikeln och att data i vissa fall valts ut för att ge intryck av bättre resultat än det som var representativt för mätningarna. Western blot-resultaten som redovisade i artikeln utgjorde därmed förfalskning och fabricering vilket bedömdes vara en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Nämnden bedömde att artikelns första författare, som var huvudansvarig för Western blot-experimenten, var ansvarig för att felen uppkommit. Dessutom ansåg nämnden att artikelns sista författare i egenskap av forskningsledare och korresponderande författare haft ett särskilt ansvar för att noggrant kontrollera resultaten innan artikeln skickades för publicering. Övriga författare hade haft olika, avskilda ansvarsområden vilket framgick av artikeln och nämnden bedömde därför att de inte kunde anses ansvariga för de fel som förekommer i artikeln. Därför fälldes bara första och sista författarna för oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att eftersom båda de fällda forskarna avslutat sina anställningar finns det inte något ytterligare att tillägga i ärendet.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0153 ■

En forskare fälldes för och fem forskare friades från oredlighet i forskning. Misstankarna gällde förfalskning av data som presenterats i en projektrapport och ett artikelutkast inom forskningsämnesområdet teknik. Utkastet hade skickats till en tidskrift för publicering, men författarna hade själva dragit tillbaka manuskriptet när det blev tydligt att vissa data och resultat var felaktiga. Den forskare som var ansvarig för de felaktiga resultaten erkände att de var förfalskade och nämnden menade därmed att han agerat med uppsåt. Nämnden ansåg inte att övriga författare hade agerat med uppsåt eller grov oaktsamhet, eftersom de själva uppmärksammat och anmält felen, samt dragit tillbaka artikelutkastet från publicering.

I återrapporteringen från forskningshuvudmannen förklarar de att oredligheten till stor del hade sin orsak i situationer till följd av covid 19-pandemin och personliga förhållanden. Den fällda forskaren avslutade sin anställning vid institutionen.

Forskningshuvudmannen har genomfört åtgärder för att öka sammanhållningen och medvetenheten om problem som kan leda till avvikelser. Följande åtgärder har genomförts eller planeras med anledning av nämndens beslut:

- Under hösten 2023 ska en seminarierie inledas där pågående arbeten ska diskuteras för att främja vetenskaplig diskussion och motverka ensamarbete vid institutionen.
- En diskussion om forskningsetik har inletts vid institutionens forskarkollegium där all disputerad personal ingår.
- Aktiviteter för att stärka samhörighet och med fokus på värdegrund och medarbetarskap planeras.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0096 ■

Åtta forskare som stod som författare till en artikel friades från misstankar om oredlighet i forskning. Misstankarna avsåg förfalskning eller fabricering i sex artiklar, men endast en av artiklarna prövades. En artikel hade redan prövats av nämnden (se ärende 3.1-21/0076) och misstankarna avseende övriga fyra artiklar var preskriberade. Ämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

Misstanken som prövades avsåg förfalskning eller fabricering i form av att samma Western blot-panel använts för att visa ett kontrollproteins uttryck vid tre olika tidpunkter.

Utredningen visade att misstankarna om att fel panel använts stämde och nämnden bedömde att felen utgjorde förfalskning. Avvikelsena bedömdes vara allvarliga då det inte framkom någon anledning att göra avsteg från den i förarbetena angivna huvudregeln att förfalskning i princip alltid är en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Nämnden bedömde baserat på den sakkunniges utlåtande och författarnas yttranden att allt tydde på att återanvändningen av bilder i artikeln skett av misstag. Då det endast var fråga om ett enstaka fel bedömde nämnden att det inte fanns skäl att anse att författarna agerat grovt oaktsamt.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder har genomförts eller planeras med anledning av nämndens beslut:

- Information om gällande regelverk och nämndens tolkning av regelverket har diskuterats vid institutionsrådet för att öka medvetenheten om konsekvenserna av oavsiktliga misstag.
- Artiklar och diskussionsunderlag om bildmanipulation och standarder rörande bildintegritet har skickats ut till alla gruppleddare och teamledare för diskussion i respektive grupp.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0069 ■

Tio forskare som stod som författare till en artikel friades från misstankar om oredlighet i forskning. Ämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

Misstankarna som prövades avsåg förfalskning eller fabricering i form av att en bild i artikeln misstänktes vara beskuren och förstörd på ett sådant sätt att det verkliga resultatet blev dolt, samt att data skulle ha utslutits. Nämnden bedömde att det av utredningen i ärendet framgick att misstankarna saknade grund.

Fyra författares ansvar prövades inte då forskarna inte var verksamma vid en svensk forskningshuvudman.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0104 ■

Två forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i form av förfalskning. Enligt anmälan hade forskarna förstärkt betydelsen av forskningsresultat när de publicerat och marknadsfört en studie. Anmälarna menade även att studieupplägget brustit och att man inte kunde dra några säkra slutsatser från studien. Därutöver kritiserade anmälarna att forskarna bytt primärt mål.

Nämnden angav att de uttalanden i ärendet avsåg måste läsas i sitt sammanhang. Uttalandena ansågs ha skett inom rimliga gränser och ansågs inte utgöra förfalskning. Bytet av primärt mål, på det sätt som skett, ansåg nämnden inte heller innebära förfalskning. Forskningsämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0165-168 ■

Fem forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Anmälan gällde fabricering av data i en forskningsstudie inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Anmälaren hävdade att patienter som inte uppfyllde inklusionskriterierna för studien hade inkluderats i studiens dataanalys. Nämnden ansåg att misstankarna saknade grund då de patienter som togs upp i anmälan inte hade ingått i någon analys eller publikation tillhörande det anmälda forskningsprojektet.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0177 ■

Två forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Misstankarna gällde förfalskning eller fabricering av data och slutsatser i en artikel i forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Även om författarna i vissa delar varit otydliga gällande de antaganden som låg till grund för slutsatserna i artikeln, menade nämnden att om man läser artikeln i sin helhet så framgår det hur försöken samt beräkningarna har gjorts. Det fanns därmed ingen grund för misstankarna om förfalskning eller fabricering av data.

ÄRENDE DNR 3.2-22/0055 ■

En forskare friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet paleontologi.

Misstanken avsåg förfalskning av forskningsresultat vid analys av ett fossilt material. I anmälan fanns också en kritik mot de tolkningskriterier forskaren använt.

Nämnden menade att ärendet rörde inomvetenskapliga frågeställningar och att det inte framkommit att det skulle vara fråga om fabricering eller förfalskning. Forskaren friades därmed från misstanken om oredlighet i forskning.

ÄRENDE DNR 3.1-22/0075 ■

En forskare friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap.

Misstanken avsåg fabricering av figurer i en artikel där det ansågs att forskaren inte kunde visa bakomliggande primärdata. Den ifrågasatta forskningen hade utförts vid ett amerikanskt universitet som också utrett frågan. Det amerikanska universitetet rekommenderade forskaren att inte publicera den ifrågasatta forskningen. Forskaren hade ändå publicerat forskningen när hon senare var anställd vid en svensk forskningshuvudman. Nämnden har inte kunnat ta del av den amerikanska utredningen på grund av sekretess och har därför inte kunnat utreda misstankarna i artikeln.

Av det material nämnden hade tillgång till gick det inte att dra slutsatsen att forskaren gjort sig skyldig till oredlighet i forskning i sin anställning vid den svenska forskningshuvudmannen. Forskaren frias därmed från misstanken om fabricering.

Ärenden som avsåg misstanke om förfalskning

ÄRENDE DNR 3.1-20/0143 ■

Två forskare fällades och två friades från misstankar om oredlighet i forskning. En medförfattares ansvar prövades inte då hen vare sig genomgick eller hade genomgått forskarutbildning och således inte betraktades som forskare. Misstankarna avsåg förfalskning och fabricering i fyra artiklar. Misstankarna rörde att bilder i sex figurer i tre av artiklarna visade något annat än vad som påstods i artikeln och att standardfelen (SEM) i resultatfigurerna i tre av artiklarna generellt var anmärkningsvärt låga och därför misstänktes vara förfalskade eller fabricerade. Forskningsämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

Nämnden bedömde att de felaktiga bilderna i artiklarna utgjorde förfalskning. Nämnden bedömde även att resultatfigurerna innehöll förfalskning och fabricering. Förfalskningen och fabriceringen bedömdes utgöra allvarliga avvikelser från god forskningssed.

Nämnden bedömde att första och sistaförfattaren hade agerat grovt oaktsamt gällande samtliga fyra artiklar. De två författare som friades från misstankar var medförfattare på en artikel vardera. De bedömdes på grund av deras avgränsade roll och medverkan i forskningen, inte hade varit grovt oaktsamma.

Ärendet har överklagats till förvaltningsrätten av de fällda forskarna, men dom har ännu inte meddelats. Någon återrapportering från forskningshuvudmannen finns alltså inte ännu.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0076 ■

Fem forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Misstankarna avsåg förfalskning eller fabricering i en figur i en publicerad artikel. Ytterligare en misstanke gällde manipulerade resultat i analyser publicerade på webbplatsen PubPeer. De avsåg en annan artikel av delvis samma författare. Därutöver omfattade överlämnandet en preskriberad artikel som inte prövades. Forskningsämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

Nämnden bedömde att figuren var förfalskad då samma Western blot-paneler användes för att representera proteiner i en cellinje, även användes för att representera resultat från andra proteiner i en annan cellinje. Avvikelsen bedömdes vara allvarlig då det inte framkom någon anledning att göra avsteg från den i förarbetena angivna huvudregeln att förfalskning i princip alltid är en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Nämnden bedömde att resultaten som publicerats på PubPeer inte var manipulerade. De utgjorde därför inte förfalskning eller fabricering.

Forskarna anförde att misstaget skett oavsiktligt. Nämnden bedömde att det inte framkommit något i ärendet som skulle tala för att återanvändningen av bilder från analyser med Western blot i figuren skulle ha skett med uppsåt. Eftersom det endast var fråga om ett enstaka fel bedömde nämnden att det inte heller fanns skäl att anse att författarna hade agerat grovt oaktsamt.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att möte har hållits med forskningsledaren om vikten av noggrannhet och att undvika slarvfel.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0083 ■

16 forskare inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap friades från misstankar om oredlighet i forskning. Anmälan till nämnden avsåg totalt sex artiklar, men nämnden prövade endast innehållet i två artiklar då övriga fyra var äldre än tio år och misstankarna därmed var preskriberade.

I de två artiklar som prövades hade bilduplicering förekommit. I den ena artikeln rörde det sig om en bild. I den andra om två bilder. Dessa bilder visade något annat än vad de påstods visa och nämnden bedömde därför att det var fråga om förfalskning. Förfalskningen ansågs utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, i enlighet med huvudregeln. I och med att det var fråga om enstaka fel i enstaka artiklar och de troligtvis uppstått i slutskedet av arbetet med artiklarna fann inte nämnden att det fanns skäl att anse att författarna agerat grovt oaktsamt. Författarna friades därmed från oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmannen har rapporterat att följande åtgärder har genomförts eller planeras med anledning av nämndens beslut:

- Vid en av de aktuella institutionerna har en ledarskapskurs arrangerats där frågor om forskningsetik löpande diskuteras.
- En mötesserie ska genomföras med institutionens forskningsledare där teman om forskningsetik och oredlighet ska avhandlas.
- Texter om bildmanipulation och rekommendationer för upprätthållande av bildintegritet har skickats ut som diskussionsunderlag till alla gruppleddare.

ÄRENDE DNR 3.2-22/0156 ■

Ett antal forskare friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Ärendet rörde fem artiklar varav två hanterats av nämnden tidigare. Rörande återstående tre artiklarna uppmärksammades nämnden på en inomvetenskaplig diskussion, formalia-kritik samt en notering om att en bild korrigerats. Nämndens bedömning var att anmälan var vag och att det som uppmärksammats inte rörde frågan om oredlighet i forskning. Därför friades forskarna.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0174 ■

Fyra forskare friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Misstanken överlämnades av forskningshuvudmannen och avsåg förfalskning av forskningsdata då ett forskningsprojekt registrerats på olika sätt i två forskningsdatabaser och att det i en publikation inte redovisats att forskningspersoner exkluderats ur studien.

Nämnden menade att forskningsprojektet presenterats på olika sätt i de två forskningsdatabaserna beroende på databasernas olika frågeställningar. Nämnden konstaterade att samtliga forskningspersoner som ingått i projektet redovisats i den anmälda publikationen, även de personer som exkluderats. Nämnden menade också att det inte framgått av ärendets handlingar att forskningsdata förfalskats. Forskarna frias därmed från misstanken om förfalskning.

Ärenden som avsåg misstanke om fabricering, förfalskning och plagiering

ÄRENDE DNR 3.1-21/0056 ■

En biträdande universitetslektor fälldes för oredlighet i forskning genom förfalskning av filer med DNA sekvensdata, mikroskopibilder av cellodlingar och bilder av Western blot samt fabricering av primersekvenser i ett artikelmanuskript. Övriga medförfattare till manuskriptet; en senior forskare, en professor, en biträdande lektor och en doktorand, friades från misstankar om oredlighet i forskning. Ytterligare fyra medförfattares ansvar prövades inte då de inte var verksamma vid en svensk forskningshuvudman som omfattas av lagen eller inte kunde betraktas som forskare. Forskningsämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

Nämnden bedömde att DNA sekvensdata förfalskats och att det skett uppsåtligt av universitetslektorn, något som hen också medgett. Nämnden bedömde vidare att mikroskopibilder av cellodlingar och bilder av Western blot förfalskats och att det skett uppsåtligt av universitetslektorn eller i vart fall av grov oaktsamhet. Gällande fabriceringen av primersekvenser bedömde nämnden att det inte helt gick att fastställa vad som skett och därmed inte heller om universitetslektorn hade agerat med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

Nämnden bedömde att övriga medförfattare som ingick i nämndens prövning inte agerat grovt oaktsamt. De hade i samband med att försöken inte kunde upprepas under granskningsprocessen begärt att få manuskriptet tillbaka. Den seniora forskaren som också var forskningsledare och den som anmält ärendet till forskningshuvudmannen bedömdes inte ha haft en så ingående insyn i den fällda forskarens arbete att hen hade kunnat förstå att ursprunget av de bilder eller analyser de tillsammans tittade på inte var korrekta. Övriga medförfattare var delaktiga i en avgränsad del av experimenten. De hade ställt kontrollfrågor till den fällda forskaren och bedömdes i övrigt inte ha haft möjlighet att misstänka att något skulle vara fel med de experiment de var involverade i. Övriga medförfattare friades därför från misstankar om oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder har genomförts eller planeras med anledning av nämndens beslut:

- Den forskare som gjort sig skyldig till oredlighet i forskning hade en tidsbegränsad anställning som upphörde vid tidpunkten som de misstänkta resultaten upptäcktes.
- Det inskickade manuskriptet som innehöll fabricerade data har dragits tillbaka och data har ej publicerats.
- Alla data genererade av den forskare som gjort sig skyldig till oredlighet i forskning har avlägsnats från de plattformar som finns tillgängliga för andra forskare för att undvika spridning. Allt forskningsmaterial har märkts upp och arkiverats.
- Vikten av forskningsdokumentation liksom ett obligatorium gällande användning av ett forskningsdokumentationssystem (ELN) har diskuterats och ett informationsmaterial har skickats ut för vidare spridning.
- Presentations- och diskussionsmaterial relaterat till forskningsdokumentation och manipulering av bilder har spritts till institutionens alla avdelningar som underlag för workshops och för att öka medvetenheten om frågorna.

Ärenden som avsåg misstanke om fabricering/plagiering

ÄRENDE DNR 3.2-21/0066 ■

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Anmälan gällde misstankar om fabricering, förfalskning och plagiering i forskning inom forskningsämnesområdet teknik. Forskningen hade rapporterats på flera olika sätt och i olika sammanhang. Anmälaren påstod att den teknologi som det rapporterats om i själva verket inte fanns. Nämnden bedömde att den anmälda visat att teknologin utvecklats och att anklagelserna om fabricering och förfalskning saknade grund. Nämnden menade vidare att misstankarna om plagiering rörde sig om självplagiat som låg utanför nämndens prövningsområde.

ÄRENDE DNR 3.2-20/0083 ■

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i form av plagiering och fabricering. Forskningsämnesområdet var medicin och hälsovetenskap.

Misstankarna om plagiering bottnade i att data som anmälaren menade att hen samlat in användes av andra forskare i forskargruppen och att hens handledare på felaktiga grunder bestämde vem som skulle stå som författare på publikationer och i vilken författarordning.

Misstanken om fabricering bestod i att anmälaren ifrågasatte om data i en konferenspublikation var korrekta. Hen menade att data i publikationen inte verkade stämma alternativt att det var den data hen samlat in som använts utan hens vetenskap.

Nämnden konstaterade att när det gällde misstankarna om plagiering hade författarna angivits och ursprungskällan därigenom givits tillbörligt erkännande. Det var således inte fråga om plagiering. Avseende misstanken om fabricerade data framkom inget som visade att data fabricerats. Den anmälda forskaren friades därför från misstankarna om oredlighet i forskning.

ÄRENDE DNR 3.2-22/0094 ■

En doktorand friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet naturvetenskap. Misstanken avsåg plagiering av ett matematiskt bevis som doktoranden använt utan referenshänvisning i ett opublicerat avhandlingsmanus. Doktoranden misstänktes ha hämtat beviset från sin handledares anteckningar och dennes tidigare publikationer.

Nämnden menade att ärendet rörde ett opublicerat avhandlingsmanus som fortfarande var under bearbetning och att det inte gick att ställa samma krav på denna typ av arbete som på ett publicerat arbete. Doktoranden friades därmed från misstanken om plagiering.

Ärenden som avsåg misstanke om plagiering

ÄRENDE DNR 3.1-21/0085 ■

En docent fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering i en publicerad artikel. Förutom artikeln avsåg de misstankar som överlämnades plagiering i två texter, en forskningsmedelsansökan och ett skriftligt underlag till ett forskningsseminarium. Forskningsämnesområdet var humaniora och konst.

Nämnden konstaterade att samtliga tre texter innehöll plagiat. I forskningsmedelsansökan borde citattecken ha använts, men då referenser till de plagierade texterna fanns samlade i en annan del av ansökan bedömdes plagiatet inte utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Plagiaten i det skriftliga underlaget till seminariet och i artikeln bedömdes dock utgöra en allvarlig avvikelse då de var omfattande.

Nämnden bedömde att forskarens agerande inte varit grovt oaktsamt gällande plagieringen i underlaget till forskningsseminariet då det utifrån den anmäldes yttrande kunde anses bero på förbiseenden eller missförstånd kring hur referenser borde hanteras i den typen av text. Gällande plagieringen i artikeln bedömde nämnden att den var så pass omfattande att den inte kunde anses bero på förbiseenden, slarv eller missförstånd. Nämnden bedömde därför att forskaren agerat grovt oaktsamt i artikeln.

Ärendet har överklagats till förvaltningsrätten av de fällda forskarna, men dom har ännu inte meddelats. Någon återrapportering från forskningshuvudmannen finns alltså inte ännu.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0167 ■

En forskare fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering i två manuskript inskickade till en tidskrift för granskning. Misstankarna omfattade även plagiat och självplagiat i två publicerade artiklar. En medförfattare friades från misstankar om oredlighet i forskning eftersom hen endast var medförfattare till en av de publicerade artiklarna som inte bedömdes innehålla plagiering som utgjorde en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Forskningsämnesområdet var humaniora och konst.

Plagieringen i de två manuskripten var omfattande och bedömdes inte ha kunnat ske genom förbiseenden eller slarv. Att manuskripten inte publicerats förändrade inte bedömningen då de skickats till tidskrifter med intentionen att publicera dem. Vidare drogs manuskripten tillbaka av författaren först efter att felen upptäcktes av någon annan. Därför påverkade tillbakadragandet inte nämndens bedömning i skuldfrågan. Sammantaget bedömde nämnden att forskaren hade agerat grovt oaktsamt när det gällde de två manuskripten. Den ena publicerade artikeln innehöll tre textstycken bestående av text från en tidigare artikel författad av samma forskare. Nämnden bedömde att det därför inte rörde sig om plagiering utan om så kallad självplagiering. Den andra artikeln bedömde nämnden innehöll tre plagierade stycken ur en extern källa. Nämnden bedömde att plagieringen i den artikeln inte var omfattande och inte skulle ses som allvarlig.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder har genomförts eller planeras med anledning av nämndens beslut:

- Ingen påföljd har meddelats den fällda forskaren då personalansvarsnämnden vid forskningshuvudmannen beslutade att med hänsyn tagen till samtliga omständigheter förseelsen skulle anses som ringa. Forskaren får dock invänta beslut om när hen får inneha uppdrag som handledare för doktorander och projektledare igen.
- Forskarens tidigare forskningsproduktion har kontrollerats och inga anmärkningar har framkommit.
- Kontroll har skett om publikationerna har finansierats med externa medel och hur ärendet påverkar leveranser till extern forskningsfinansiär.
- Rapport om eventuella om eventuella brister i arbets- och forskningsmiljön inom ämnet och vid institutionen har begärts in från prefekt.

ÄRENDE DNR 3.1-22/0140 ■

En forskare fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering i en vetenskaplig artikel. Forskningsämnesområdet var samhällsvetenskap. Misstankarna avsåg plagiering ur en forskningsmedelsansökan som skickats till ett forskningsråd. Den misstänkte forskaren var utsedd till granskare av forskningsmedelsansökningar vid forskningsrådet och fick i den egenskapen del av ansökan.

Nämnden konstaterade att det var fråga om plagiering. Det bedömdes även vara en allvarlig avvikelse från god forskningssed bland annat för att plagieringen avsåg ett flertal stycken som kopierats närmast ordagrant ur forskningsmedelsansökan utan att citat eller källa angivits. De flesta styckena innehöll inte bara en text som plagierats utan flera betydelsebärande resonemang sammansatta från och baserade på flera andra källor. Det var således inte fråga om allmänt vedertagna beskrivningar eller liknande. Utöver detta fäste nämnden särskild vikt vid att forskaren fått forskningsmedelsansökan i egenskap av granskare och att hen undertecknat en överenskommelse om att hantera den konfidentiellt och inte för andra ändamål än granskningen. Att hen trots detta tagit en del av den bärande idén bakom forskningsmedelsansökan och även plagierat text ansågs särskilt allvarligt.

Nämnden konstaterade att forskaren medgett att hen varit medveten om det forskningsetiska regelverket kring plagiering. Hen var likaså fullt införstådd med att forskningsmedelsansökan var konfidentiell och att hen fått den i granskningssyfte och inte fick använda den för andra ändamål. Trots det hade hen tagit en del av dess bärande idé, kopierat text direkt ur den och använt den för eget bruk. Nämnden bedömde mot den bakgrunden att plagieringen skett fullt medvetet.

Att forskaren inte skulle ha varit medveten om plagiaten när hen senare skickade in artikeln för publicering ansågs inte trovärdigt. Att forskaren angett att hen förlitat sig på att artikeln inte innehöll plagiat efter att hen gjort kontroller i plagieringsverktyg kunde enligt nämnden inte tillmätas betydelse. Nämnden pekade på att forskaren visste att forskningsmedelsansökan var konfidentiell och måste ha förstått att det var ytterst osannolikt att plagieringen skulle upptäckas av ett plagieringsverktyg som till huvudsak har tillgång till publicerade källor. Nämnden bedömde sammanfattningsvis att forskaren förstått vad hen gjort och att plagieringen därför skett med uppsåt eller i vart fall med grov oaktsamhet

ÄRENDE DNR 3.1-21/0152 ■

En forskare frias från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsområdet nationalekonomi. Misstanken överlämnades av forskningshuvudmannen och avsåg plagiering av ett empiriskt material samt plagiering av text och idéer från tre opublicerade och av tidskrifter refuserade manuskript. Forskaren hade själv skrivit två av manuskripten och varit medförfattare på det tredje.

Nämnden menade att frågan om användande av det empiriska materialet med eller utan tillstånd inte var en fråga om plagiering. Inte heller bedömde nämnden att det utgjorde plagiering att forskaren använt sig av analytiska utgångspunkter och textavsnitt från opublicerade och av tidskrifter refuserade manuskript som hen själv varit med och skrivit. Forskaren frias därmed från misstanken om plagiering.

ÄRENDE DNR 3.2-21/0156 ■

Fyra forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Misstankarna avsåg självplagiat i ett bokmanuskript (nedan benämnd boken) inskickat för granskning. Nämnden utredde även om misstankarna avsåg plagiat. Misstankarna om självplagiat bestod i att flera kapitel i boken misstänktes byggas på tidigare publicerade artiklar och böcker av författarna. Misstanken om plagiat bestod i att en medförfattare till en av artiklarna som ingick i boken inte stod med som författare. En forskare prövades inte då hen endast hade ingått i projektet i ett tidigt skede och inte stod som medförfattare till det inskickade manuskriptet. Forskningsämnesområdet var humaniora och konst.

Författarna till boken angav att det var deras avsikt att återanvända tidigare publicerat material och att de också avsåg att inkludera källhänvisning till tidigare publicerat material i förordet eller i "acknowledgments". Nämnden bedömde att boken till vissa delar byggde på tidigare publicerat material av författarna och att det inte var fråga om plagiering i lagens mening, utan misstänkt så kallad självplagiering som nämnden inte har till uppgift att pröva. Projektledaren angav att den person som varit medförfattare till en av artiklarna som ingick i boken, var informerad om att artikeln skulle ingå i boken samt att avsikten var att hen tydligt skulle omnämnas både i bokens förord och i relevanta kapitel. Manuskriptet var skickat anonymt för granskning. Nämnden bedömde att det inte fanns anledning att misstro författarnas uppgifter om att hänvisning till de egna texterna och den text som var sampublicerad med en ytterligare författare skulle läggas till innan publicering, och bedömde att någon plagiering således inte hade skett. Forskarna friades därför från misstankar om oredlighet i forskning.

ÄRENDE DNR 3.1-21/0173 ■

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Anmälan avsåg plagiering av en forskningsidé inom forskningsområdet hälsovetenskap och medicin. Forskaren hade skrivit en egen ansökan om forskningsmedel delvis baserad på en tidigare gemensam ansökan. Nämnden bedömde att projektet som beskrevs i ansökan tagits fram gemensamt och att enskilda bidrag inte enkelt kunde särskiljas. Det gick inte heller att med säkerhet fastställa när olika medförfattare haft de idéer som låg till grund för de olika ansökningarna. Att någon av de medsökande till den första ansökan senare använde delar av arbetet i en annan ansökan, medförde inte enligt nämndens bedömning att det var fråga om plagiat i lagens mening.

ÄRENDE DNR 3.1-22/0060 ■

Två forskare friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskaper. Misstanken avsåg plagiering i en publikation där två forskare använt ett transkriberat intervjumaterial som tagits fram av två studenter. I publikationen angav forskarna att de själva tagit fram den huvudfråga som låg till grund för intervjumaterialet och att de själva både designat och utfört den studie som publicerats. Någon hänvisning till studenterna eller någon beskrivning av deras insats återfinns inte i publikationen.

Nämnden bedömde att frågan om forskarna hade rätt att använda intervjumaterialet för egen analys inte är en fråga om misstänkt plagiering. Vidare menade nämnden att forskarna i enlighet med god forskningssed borde angett intervjumaterialets ursprung. Men inte heller detta menade nämnden var en fråga om misstänkt oredlighet i forskning.

ÄRENDE DNR 3.1-22/0093 ■

En forskare friades från misstanke om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet matematik.

Misstanken överlämnades av forskningshuvudmannen och avsåg plagiering av ett matematiskt bevis, ett bevis som en doktorand hävdade var hans. Det matematiska beviset hade visats i en PowerPoint-presentation vid ett forskarseminarium av den anmälda forskaren, som var doktorandens handledare. Det fanns få referenshänvisningar i PowerPoint-presentationen, vare sig till forskarens egna publikationer eller till andras. Forskaren menade att han arbetat med det matematiska beviset under många år och visade publikationer där han publicerat det matematiska beviset.

Nämnden menade att PowerPoint-presentationer av det aktuella slaget inte alltid innehåller fullständiga referenser och det gick därför inte att ställa samma formaliakrav på presentationen som det gått att göra om det hade varit en publicering eller annan typ av offentliggörande av forskning. Därför menade nämnden att det inte gick att dra slutsatsen att det är en fråga om oredlighet i forskning. Forskaren friades därmed från misstanken om plagiering.

ÄRENDE DNR 3.1-22/0034 ■

En professor friades från misstankar om oredlighet i forskning. Misstankarna avsåg självplagiat i form av återbruk av egna texter. Samma text misstänktes till stora delar förekomma i fem olika typer av texter. De olika texterna var en artikel, ett artikelmanuskript, en festskrift samt en text som ingick i ett och samma publiceringsprojekt och var publicerad både som en webbsida som ett kapitel i en bok. Nämnden konstaterade att återanvändning av egna texter inte innebär att andras texter har använts och att det således inte rörde sig om plagiering i lagens mening. Forskningsämnesområdet var humaniora och konst.

Återrapportering för ärenden som beslutades 2020

ÄRENDE DNR 3.1-20/0025 ■

Forskarna konstaterades vara skyldiga till oredlighet i forskning i form av fabricering inom ämnesområdet naturvetenskap. Nämnden fann att det var klarlagt att de fyra misstänkta artiklarna innehöll fabricering. Något skäl att göra avsteg från huvudregeln om att fabricering ska anses vara en allvarlig avvikelse från god forskningssed hade inte framkommit.

Nämnden bedömde att det saknades vetenskapligt godtagbara förklaringar till varför de anmälda forskarna fabricerat forskningsresultat på det sätt som skett. Rådata stödde inte heller de redovisade resultaten. Det framkom inte något som tydde på att det rörde sig om förbiseenden, slarv eller missförstånd. Mot den bakgrunden bedömde nämnden att de anmälda forskarna i vart fall agerat grovt oaktsamt.

Ärendet överklagades till förvaltningsrätten av de fällda forskarna. Förvaltningsrätten i Uppsala meddelade dom 2022. Domstolen delade nämndens bedömning att det var fråga om fabricering, en allvarlig avvikelse och att 10 av de 12 forskarna agerat grovt oaktsamt. 2 forskare friades dock. De forskare som fälldes av förvaltningsrätten överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm, men kammarrätten meddelade inte prövningstillstånd.

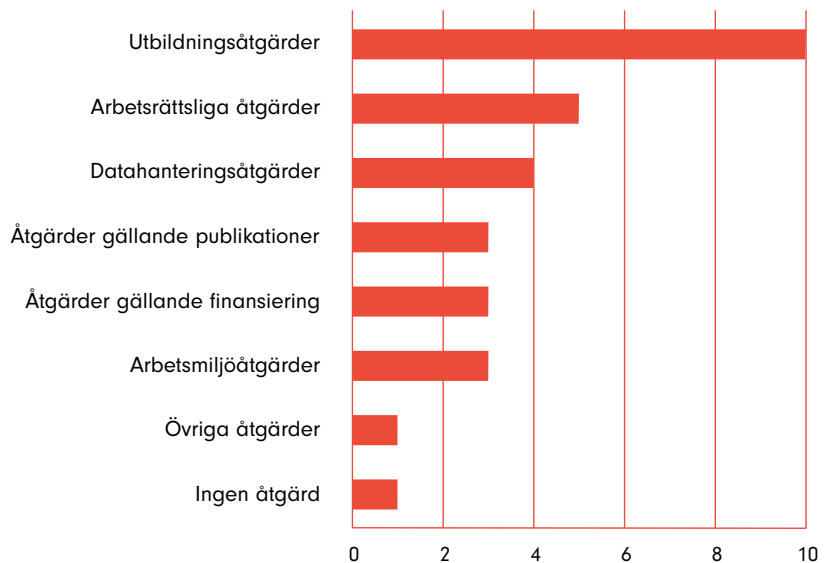
Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder har genomförts eller planeras med anledning av nämndens beslut:

- Kvalitetssäkringsåtgärder i form av tydligare rutiner för datahantering har skapats.
- Formella och korrigerande samtal har genomförts med de berörda personerna. Några andra arbetsrättsliga åtgärder har inte vidtagits.
- Lärosätet har informerat tidskrifterna och olika åtgärder har genomförts för de fyra artiklarna som ingick i ärendet. I ett fall har tidskriften dragit slutsatsen att publicerade data inte var fabricerade och låtit artikeln kvarstå utan vidare kommentar. I ett fall har artikeln dragits tillbaka av tidskriften och i två fall har erratum med korrekta figurer publicerats. Även finansören av forskningsstudien har kontaktats och lärosätet ska återbetala en del av de medel som universitetet fick för studien.

Vanligast med kunskaphöjande åtgärder

Vi har sedan nämnden startade fått in 15 återrapporteringar från forskningshuvudmännen. Återrapportering ska ske i det fall forskarna har funnits skyldiga till oredlighet i forskning samt också i de fall där en allvarlig avvikelse i form av förfalskning, fabricering eller plagiat har skett men utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har konstaterats. I figur 7 summeras de åtgärder som forskningshuvudmännen har beskrivit att de har genomfört med anledning av nämndens beslut. Dessa gäller 8 fällande beslut och 7 beslut där allvarlig avvikelse har konstaterats. Vi saknar fortfarande 5 återrapporteringar gällande fällande beslut med anledning av att ärendet antingen har överklagats eller för att de sex månader som forskningshuvudmannen har på sig att återrapportera, ännu inte har gått ut.

Figur 7. Typ av rapporterade åtgärder med anledning av nämndens beslut 2020–2022.

Den vanligaste åtgärd som forskningshuvudmännen uppger att de vidtagit med anledning av nämndens beslut är utbildningsåtgärder. I 10 ärenden som har återrapporterats har olika typer av utbildningsåtgärder genomförts eller planerats. Dessa har rört att presentations- och diskussionsmaterial har delats ut och att workshops har hållits. Det har informerats om det ärende som har varit uppe för prövning för att medarbetare tillsammans ska få reflektera över forskningsetiska frågeställningar inom sitt fält och för att liknande inte ska inträffa igen. Det har även informerats om forskningsetik på övergripande nivå. I något fall har obligatorium införts för forskningsetiska kurser på doktorandnivå och och förbättringar i introduktionen av nya medarbetare gällande forskningsetik och hantering av forskningsdata. Andra exempel är att nya riktlinjer tagits fram för handledning av kandidat- och masteruppstaser och för artiklar som skrivs tillsammans med studenter.

I 5 ärenden har olika typer av arbetsrättsliga åtgärder rapporterats. Det har inneburit att prefekt eller liknande har haft möte med de berörda forskarna eller korrigerande samtal och skriftliga tillrättavisningar. Det har även rört sig om tillfälliga begränsningar i att få handleda doktorander eller inneha projektledarroller. Inte i något fall har den arbetsrättsliga åtgärden inneburit att forskaren har fått sluta, men i 7 ärenden har en eller flera av de berörda forskarna slutat antingen på egen begäran eller för att deras tidsbegränsade anställningar gått ut.

I 3 ärenden har åtgärder gällande datahantering rapporterats. Dessa har rört att tydligare kvalitetssäkringsrutiner för hantering och arkivering av data har införts samt att forskningsdokumentationssystem eller användande av labb-böcker har införts. Det har även innefattat åtgärder i form av att frågor om datahantering diskuteras löpande i olika forum med prefekter, avdelningschefer och forskningsledare. I något fall tas frågor rörande datatillgänglighet upp vid den årliga uppföljningen av doktorander.

Arbetsmiljöåtgärder har rapporterats i 3 ärenden. De har handlat om att öka sammanhållningen och medvetenheten om problem som kan leda till avvikelser. I något fall har individuella utvecklingssamtal använts för att förhöra sig om medarbetares önskemål om information och stöd gällande forskningsetik, lagar och regler och i något fall har prefekten fått i uppdrag att redovisa eventuella brister i arbetsmiljön till rektor.

I 3 ärenden har även olika typer av åtgärder gällande publikationer respektive finansiering genomförts. Det har rört sig om att tidskrifterna har informerats om nämndens beslut, att artiklar har dragits tillbaka och att forskningshuvudmannen har informerat finansiärer om ärendet och i något fall betalat tillbaka en del medel till finansiären.

I ett fall har åtgärden inneburit att samarbeten med externa parter har setts över.

Erfarenheter från nämndens tredje år

Bättre stöd på webbplatsen i syfte att korta handläggningstiderna

Vi vill ge mer stöd till anmälda

I detta avsnitt lyfter vi upp ett antal erfarenheter från våra första tre verksamhetsår med särskilt fokus på det tredje året. Det är erfarenheter som vi särskilt vill belysa och som både vi och forskningshuvudmännen kan ta vidare i det fortsatta arbetet.

Ärendemängden fortsätter att öka. Även om ärendemängden har en påverkan på handläggningstiderna så bestäms den till största delen av andra faktorer.

Under 2022 har nämnden fått in flera vaga anmälningar både från enskilda anmälare och från forskningshuvudmän. Några ärenden som har överlämnats från forskningshuvudmän har inkluderat mycket information som inte rör frågan om oredlighet i forskning och dessa har då krävt mer arbete med att reda ut vad i materialet som är relevant för utredningen kring misstänkt oredlighet. Några anmälningar har varit väldigt korta och endast innehållit en hänvisning till en sida på PubPeer. Ett problem med vaga anmälningar är att det är svårare att göra en bedömning av vilka som är uppenbart obefogade och i vilka förfalskning, fabricering eller plagiering kan misstänkas. Det tar då längre tid att bedöma om misstankarna ska prövas och att utreda ärendet.

För att få in den typ av underlag vi behöver och minska antalet obefogade anmälningar och på så sätt bland annat kunna korta handläggningstiderna har vi utökat informationen på vår webbplats.

Många forskare som omfattas av en utredning vid Npof drabbas hårt och upplever en stor stress. De har frågor om processen och undrar vad som kommer hända härnäst.

Den nya webbplatsen ska vara tydligare och ge mer stöd till anmälda. Vi har inkluderat mer information om den förvaltningsrättsliga process som en prövning vid nämnden innebär. Vi utvecklar även en funktion där de anmälda ska kunna logga in och följa sitt ärende och då även lätt ska kunna se var i processen ärendet befinner sig.

De anmäldas yttranden har en central betydelse för utredningen. Genom yttrandena får vi de anmäldas syn på vad som skett, vilken roll de har haft i forskningen och vilket underlag som kan belägga det. För att klargöra hur ett yttrande bör skrivas och vad det bör innehålla har vi även inkluderat mer information om det på den nya webbplatsen.

Anmälda behöver även bättre stöd från forskningshuvudmannen

När vi har fastställt vem som varit forskningshuvudman för den misstänkta forskningen så informerar vi dem om ärendet och vad misstankarna gäller. Anledningen till det är att forskningshuvudmannen ska kunna erbjuda stöd till anmälda i samband med utredningen vid nämnden. Forskningshuvudmannen kan också behöva hantera eventuella arbetsmiljöproblem, kunskapsbehov, informera kollegor eller kontakta tidskrifter. I vissa fall omfattar ärenden även misstankor om andra avvikelser från god forskningssed som forskningshuvudmannen ska utreda.

Forskningshuvudmannen har ett stort ansvar som arbetsgivare att ge stöd, både under nämndens utredning och efter. Här ser vi att det finns mer att göra. Anmälda, och i vissa fall även anmälare, efterfrågar stöd från HR eller andra stödfunktioner. Vi ser även ett behov av information så att de anmälda förstår den förvaltningsrättsliga processen. Det är även viktigt att forskningshuvudmannen under utredningens gång förmedlar att en forskare bör ses som oskyldig tills motsatsen har bevisats samt att de forskare som har friats får stöd och också ses som friade bland kollegor.

Efterfrågan på praxis

Vi får ibland frågan om nämnden har utvecklat någon praxis. Varje fall behöver bedömas utifrån sina specifika omständigheter men vi kan ge några exempel där vi ett flertal gånger gjort liknande bedömningar.

Plagiering innebär enligt lagens förarbeten att använda andra personers texter, arbete och idéer utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan. Detta gäller även sen tidigare enligt exempelvis kodexen från The European Federation of Academies of Sciences and Humanities (ALLEA)¹⁹. Nämnden har i ett antal beslut under året bedömt att återanvändning av egna texter är självplagiering, men eftersom det inte innebär att andras texter har använts rör det sig inte om plagiering i lagens mening. Hur nämnden bedömer fall där den återanvända texten kan ses som självplagiat men samtidigt också plagiat – i det fall ursprungstexten exempelvis är författad tillsammans med andra, återstår att se.

Vi har också utvecklat vår syn gällande vilka forskare som anses anmälda i ett ärende. Under nämndens första verksamhetsår utreddes i regel endast den eller de forskare som pekades ut som misstänkta i överlämnandet eller anmälan. Detta oavsett om den artikel eller liknande som anmäldes hade flera författare. Under 2021 och 2022 har dock alla författare till en artikel eller liknande som utreds ingått i nämndens prövning, så länge de har omfattats av lagen. Värt att nämna i sammanhanget är dock att varje individ bedöms var för sig. Vi har i vår årliga rapport 2021 påtalat att många av de artiklar som ingått i våra utredningar inte innehåller någon ansvarsfördelning. Enligt de vägledande riktlinjer som finns, så som ALLEAS: kodex har alla författare av en publikation fullt ansvar för publikationens innehåll om inte annat anges. Av Vancouverreglerna²⁰ framgår också att alla medförfattare ska ansvara för alla aspekter av arbetet och även för att säkerhetsställa att alla följer god forskningssed. Vi menar därmed att en tydlig deklaration av ansvarsfördelningen inom ett projekt i artikeln är ett säkert sätt att tydliggöra olika forskares ansvarsområden. Det kan också vara ett starkt stöd vid en eventuell prövning hos nämnden. I de fall ingen ansvarsfördelning funnits angiven har nämnden gjort enskilda bedömningar om medförfattarnas ansvar utifrån det som framkommit i utredningen. I ett par ärenden som har avgjorts under året har forskare som själva upptäckt fel och dragit tillbaka sina manuskript eller artiklar friats från misstankor.

¹⁹ Den europeiska kodexen för forskningens integritet, Reviderad utgåva 2018, ALLEA. Kap. 2.7.

²⁰ Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals. International Committee of Medical Journal Editors; Updated May 2023.

I något fall där nämnden bedömt att ett ärende inte har gällt förfalskning, fabricering eller plagiat har forskningshuvudmannen sedan sett det som att de ej ska överlämna liknande ärenden till nämnden. Vi menar att detta inte är en korrekt slutsats. Tidigare ställningstaganden kan som regel inte alltid antas gälla för likande fall utan varje ärende behöver bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Samarbetet mellan handledare och doktorand

I vår första årliga rapport lyfte vi att flera ärenden hade rört anmälningar mellan doktorand och tidigare eller nuvarande handledare. Tyvärr har vi sett detta även 2021-2022. Vi ser att dessa ärenden ofta har sin bakgrund i konflikter om ansvarsfördelning, idéer, data och texters ursprung och kommunikationssvårigheter. Vi menar att flera av dessa problem bör kunna hanteras hos forskningshuvudmannen och att det därigenom kan förebyggas att oredlighet äger rum. Det är viktigt att det finns stöd i forskningsmiljön för både handledare och doktorand när det uppstår konflikter. Vi ser ett fortsatt behov av att stärka stödet hos forskningshuvudmännen och av reflektion kring vad som kan göras för att förebygga den här typen av ärenden. Det skulle kunna gälla stöd kring ansvarsfördelning, forskningsplaner och medförfattarskapsfrågor eller stöd vid samarbetssvårigheter och direkta personkonflikter. Nämndens förhoppning är att anmälningar som orsakas av konflikter och som inte har en grund i oredlighet ska kunna undvikas.

Problem med att data saknas

Det finns en skyldighet kring hur data ska hanteras och arkiveras och det behövs utbildning och infrastruktur för bland annat en säker hantering, samt tydligt stöd för forskare kring hur och var data ska arkiveras. I alltför många fall ser vi att endast en person haft tillgång till projektets data eller att data bara har förvarats lokalt på en dator eller inte har arkiverats. Det innebär ett osäkert och sårbart sätt att hantera den värdefulla resurs forskningsdata är och det bryter i flera avseenden mot gällande författningar. Om data saknas finns inte heller möjlighet för de anmälda styrka sin sak. Vi ser ett behov av att på forskargruppernivå arbeta med tydliga regler och rutiner för fil- och datahantering. Vi påminner om att lärosätena har en viktig uppgift i att förse forskare med en väldokumenterad och användarvänlig infrastruktur som underlättar hantering, lagring och arkivering av forskningsmaterial.

Pandemins påverkan

Under 2020 och 2021 hade vi fem ärenden som rörde covidforskning och i tre ärenden skylde den anmälda forskaren på stress eller problem med datahantering i och med de förändrade arbetsförhållanden som rådde under pandemin. Under 2022 har inga ärenden rörande covidforskning kommit in och svårigheter med anledning av pandemin har inte heller nämnts i några yttranden. Vi har i våra tidigare rapporter beskrivit att vi kanske kan förvänta oss att se fler effekter av pandemin på sikt. Flertalet av de ärenden vi har fått in hittills har rört forskning som har utförts innan pandemin. Det går inte att utesluta att svårigheter i och med förhållandena under pandemin kan ha haft en inverkan på årets ärenden, men det är inget som har angivits som skäl i de handlingar och yttranden som vi fått in under året.

**Samarbete för att
förebygga oredlighet**

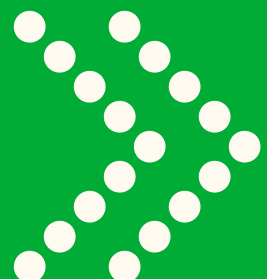
Nämnden vill bidra till forskningshuvudmännen och andras förebyggande arbete. Vår uppgift är att pröva oredlighet, men vår förhoppning är att vi genom våra beslut på webbplatsen kan sprida kunskap om god forskningssed som kan användas i lärande syfte. Ett förebyggande arbetet innefattar att alla inblandade aktörer utifrån sina uppdrag och ansvarsområden verkar för och står upp för god forskningssed som norm och motverkar det som kan vara grogrunder till avvikelser. Vi tror att återkommande utbildning och levande diskussioner kring god forskningssed på alla nivåer, ett gott stöd och användarvänliga infrastrukturer är exempel på sådant som kan bidra i ett förebyggande perspektiv.

Redovisade uppgifter och synpunkter från lärosätena

Lärosätena har fattat beslut i frågor om avvikelse från god forskningssed i 22 ärenden under år 2022. I tre av dessa ärenden fälldes forskare för avvikelse från god forskningssed. Lärosätena fortsätter att utveckla olika typer av stöd för att främja god forskningssed både på organisatorisk nivå och genom exempelvis utbildningar.

Lärosätena har prövat 22 ärenden

Lärosätena har svarat på en enkät som ligger till grund för Npof:s årliga rapport. Förutom information om de ärenden om avvikelse från god forskningssed som lärosätena själva hanterat har Npof även inhämtat lärosätenas riktlinjer som reglerar hanteringen av misstänkta avvikelser, samt begärt information om utbildning i god forskningssed. Lärosätena har också ombetts redovisa hur de stärker den egna organisationen i frågor om god forskningssed, vilka för- och nackdelar de ser med lagen, samt vilka gränsdragningsfrågor de har identifierat.

30 av 31 lärosäten har fastställt riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed. Ett lärosäte anger att man arbetar med att ta fram riktlinjer. Skyldigheten att fastställa riktlinjer anges i 1 kap 17 § högskoleförordningen. Förordningen preciserar inte hur riktlinjerna ska utformas. Det är således upp till lärosätena själva att bestämma hur ärenden ska hanteras och hur exempelvis andra avvikelser från god forskningssed än de som prövas enligt lagen ska definieras.

Åtta lärosäten har under 2022 prövat 22 ärenden och 26 misstankar som rör misstänkta andra avvikelser från god forskningssed (se figur 8). I 19 ärenden friades forskarna från misstanke om avvikelse från god forskningssed medan avvikelser konstaterades i tre ärenden. Under 2021 var det 14 lärosäten som prövade 19 ärenden. I fem av dessa konstaterades avvikelse från god forskningssed. Ärendemängden hos lärosätena är alltså i princip den samma som tidigare år men färre lärosäten har prövat ärenden under 2022 än 2021. Under 2020 prövade 9 lärosäten 18 ärenden där man i fem ärenden konstaterade avvikelser från god forskningssed. Se figur 9 för en jämförelse mellan år 2020, 2021 och 2022.

I likhet med tidigare år har många av de ärenden som lärosätena prövat handlat om medförfattarskap och plagiat, sex respektive fyra ärenden. Sex ärenden har rört frågor om avvikelser från erforderliga tillstånd eller till avvikelser från lagar så som etikprövningslagen²¹ och dataskyddsförordningen GDPR²². Det är en ökning från tidigare år.

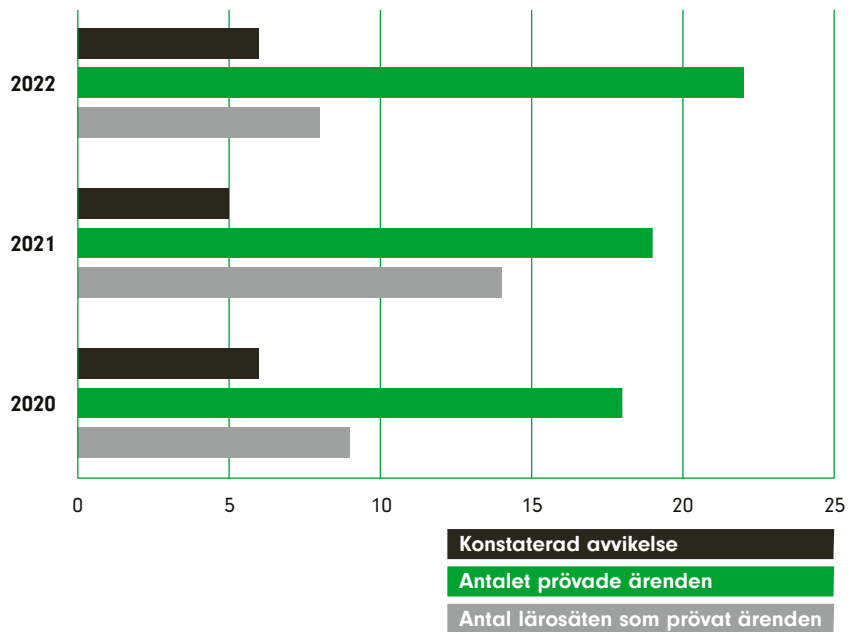
Figur 8. Åtta lärosäten prövade andra avvikelser från god forskningssed under 2022.

21 Lagen (2003:456) om etikprövning av forskning som avser människor.

22 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Figur 9. Antal prövade ärenden vid lärosätena

Lärosätena fattade beslut i 22 ärenden rörande 26 misstankar.

Misstankarna avsåg:

- Forskning utförd i strid mot erforderliga tillstånd/lagar, exempelvis etikgodkännande och GDPR-relaterade frågor (6)
- Medförfattarskaps- eller publiceringsetiska frågor (6)
- Självplagiat, plagiering av idéer eller innehåll (4)
- Dålig forskning (1)
- Forskningsperson har inte fått tillräcklig information (1)
- Otillräcklig anonymisering (1)
- Obehörigt användande av information given i förtroende (1)
- Avvikelser från interna regler vid hantering av forskningsmaterial (1)
- Forskning påverkas av politisk övertygelse (1)
- Bristande ärlighet i beskrivning av forskningsprojekt (1)
- Ingå i redaktion för en rovdjurstidskrift (1)
- Felaktigt ha erbjudits att delta som forskningsperson (1)
- Osanna uppgifter redovisas i avhandling (1)

Lärosätena konstaterade avvikelser från god forskningssed i 3 ärenden

Korta referat av de ärenden där avvikelse från god forskningssed konstaterats

I tre av 22 ärenden konstaterades avvikelser från god forskningssed. I det ena ärendet rörde det sig om att forskaren utfört forskning i strid med etikprövningslagen. I det andra ärendet rörde det sig om oaktsam hantering av känsliga personuppgifter. Det tredje ärendet rörde publiceringsetiska frågor.

ETIKPRÖVNINGSFRÅGA

Misstankarna var flera. Två stora delar likalydande texter publicerades utan att det i den senare texten hänvisades till den tidigare texten. Det fanns också en misstanke om att forskningspersonerna utsatts för oproportionerliga risker genom att de kunde identifieras i texterna. Forskningsmaterialet misstänktes även ha hanterats på ett sätt som kan ha medfört att bestämmelser om sekretess överträtts och också att känsliga personuppgifter behandlats utan att det godkänts i enlighet med etikprövningslagen. Avvikelse från god forskningssed konstaterades med utgångspunkt från beslut av Överklagandenämnden för etikprövning och Åklagarmyndigheten. Övriga misstankar bedömdes inte vara avvikelse från god forskningssed.

Lärosätet vidtog inga specifika åtgärder förutom en uppmaning till institutet om att fortsätta det förebyggande arbete som redan bedrevs. Någon åtgärd kopplad till förseelsen mot den forskare som anmälts vidtogs inte eftersom denne vid tiden för beslut avslutat sin anställning vid lärosätet.

GDPR-FRÅGA

Misstankarna avsåg dels brister i insamling och förvaring av forskningsmaterial, dels hur materialet använts i undervisning och forskning. Misstanken gällde avvikelser i relation till etiska regelverk och dataskyddsförordningen (GDPR). Forskaren fälldes för avvikelse från god forskningssed genom att ha hanterat känsliga personuppgifter oaktsamt.

Lärosätet vidtog inga specifika åtgärder på organisatorisk nivå. Inte heller mot forskaren vidtogs några åtgärder eftersom denne lämnat sin tjänst vid tiden för beslutet.

MEDFÖRFATTARSKAPSFRÅGA

Misstanken avsåg avvikelse från god publiceringsetik och avsteg från de krav en tidskrift haft då det gäller medförfattarnas deltagande i publiceringsprocessen. I anmälan fanns också misstanke om vedergällning mot den person som anmält ärendet när denne riktat kritik mot forskningens genomförande. Den korresponderande författaren fälldes för avvikelse från god forskningssed då samtliga medförfattare inte fått ta del av och fått godkänna artikelns slutversion, något som forskaren intygat till tidskriften. Frågan om vedergällning saknade enligt universitetet grund.

Närmaste chef har haft tillrättavisande samtal med forskaren. Prefekten har via nyhetsbrev informerat om publiceringsetiska riktlinjer.

Lärosätena har fått in 35 nya ärenden

Under 2022 kom det in 35 anmälningar om andra avvikelser från god forskningssed till lärosätena. I några fall har anmälningarna innehållit ett flertal misstankar, sådana avvikelser från god forskningssed som lärosätena ska pröva och sådana misstankar om oredlighet i forskning som Npof ska pröva.

Figur 10: Antalet anmälningar om andra avvikelser från god forskningssed under 2022.

Några av anmälningarna som kommit in har avvisats eller inte alls hanterats under 2022. De har exempelvis rört annan forskningshuvudman, varit ottydligt formulerade eller rört artiklar och manuskript som inte existerat. I något fall har anmälaren tagit tillbaka sin anmälan.

Lärosätena utbildar i forskningsetik

Lärosätens övergripande ansvar anges i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Som en del i att ta sitt ansvar för att forskningen vid lärosätet utförs i enlighet med god forskningssed ger 29 av 31 lärosäten utbildningar för sina doktorander.

Tolv lärosäten anger att de har obligatorisk utbildning i forskningsetik för samtliga doktorander. Några lärosäten anger att de har obligatorisk utbildning i forskningsetik inom vissa ämnesområden, företrädesvis medicin och teknik. Generellt är obligatoriegraden lägre inom de humanistiska, samhällsvetenskapliga och teologiska områdena. Ett lärosäte anger att de arbetar med frågan om obligatorium medan ett annat anger att doktorander, särskilt inom samhällsvetenskap, humaniora och teologi kan tillgodogöra sig kunskap om forskningsetik på annat sätt än genom obligatoriska kurser. Avsaknad av kompetens och resursbrist på det egna lärosätet anges också som orsak till att obligatorium kan vara problematiskt att införa.

Inget lärosäte anger att de har obligatorisk utbildning i forskningsetik för postdoktorer. Ett lärosäte anger att man diskuterar att införa obligatorium för postdoktorer som kommer till Sverige från utländskt lärosäte. Ett antal lärosäten har en gemensam utbildning för postdoktorer inom medicin.

De flesta lärosäten anger att det finns moment om forskningsetik i de kurser som ges till blivande handledare och docenter.

Lärosätena förstärker sina stödstrukturer för god forskningssed

Enligt enkätsvaren har lärosätena kommit längre i arbetet med att inrätta stödstrukturer än föregående år. Något av de stora lärosätena anger att de har ett flertal funktioner eller grupper som arbetar med råd och stöd. Exempelvis finns etikstödsperson som kan bistå i etikprövningsprocessen och i andra forskningsetiska frågor, etikråd med kunskapsuppbyggande funktion, nämnd för utredning av ärenden om avvikelser från god forskningssed, samt ombudspersoner som fungerar som stöd i forskningsprocessen på fakultetsnivå. Andra lärosäten har liknande funktioner men det ser lite olika ut hur de är organiserade och hur uppdragen är fördelade. Ombudspersoner finns på bara ett fåtal lärosäten. Ett lärosäte har ett rektorsråd för god forskningssed.

Andra exempel på hur lärosätena verkar för god forskningssed är webbinformation, dataskyddssamordnare, styrdokument och särskilda delegationer, samt implementering av god forskningssed i kvalitetssäkringssystem för forskning eller annan typ av organisationsstruktur som stöttar i frågor om god forskningssed under hela forskningsprocessen. Ett lärosäte anger att de arbetar med att ta fram stödstrukturer för de som är berörda av ett ärende om avvikelse från god forskningssed.

Lärosätena ska se till att medarbetare får råd och stöd i frågor om god forskningssed enligt 1 kap. 16 § högskoleförordningen.

Vissa gränsdragnings- och tolkningsfrågor återstår

Några lärosäten menar att det är svårt att avgöra vilka misstankar som kan ses som oredlighet i forskning eller ej. Det kan gälla frågor om plagiat och självplagiat i exempelvis texter som är ansökningar eller debattartiklar. Viss oklarhet kring vad som gäller då anmälningar är otydliga eller uppenbart missriktade tas upp. En fråga rör möjligheten att pröva ett ärende parallellt, det vill säga om det både rör misstänkt oredlighet i forskning och misstänkta andra avvikelser från god forskningssed i ett och samma ärende eller när ett ärende också är föremål för utredning av en annan myndighet.

Exempel på tolkningsfrågor som tas upp är när anmälda forskare anger att de utfört forskningen vid en forskningshuvudman i en publikation men saknar anställning där, tolkningsfrågor om allvarlighet och uppsåt i Npof:s beslut samt generella frågor om samverkan mellan lärosätena och andra myndigheter. Vi uppskattar dialog med lärosätena om gränsdragnings- och tolkningsfrågor, både generellt och i enskilda fall.

Lärosätena ser fördelar med lagen

I likhet med tidigare år så menar lärosätena att de största fördelarna med lagen är att den för med sig en enhetlig och rättssäker hantering genom en tydlig process på nationell nivå. Även möjligheten att överklaga ses som positiv. Lagen anses även avlasta lärosätena och minska risken för jäv när ärenden utreds. Många menar även att lagen fört med sig ett positivt krav på lärosätena att skapa olika typer av stödstrukturer som de tidigare inte hade möjlighet till.

Reflektioner

Lärosätena arbetar med att förstärka stödstruktur och utbildningsinsatser. Npof konstaterar precis som tidigare år att det finns en stor tilltro till lagen hos lärosätena och att arbetet med att förstärka arbetet med god forsknings-sed fortsätter.

Vi är medvetna om att det tar tid och resurser i anspråk att inrätta stöd-strukturer och utbildningar och det är därför intressant att följa det utveck-lingsarbete som pågår på lärosätena. Det är mycket glädjande att se att så många lärosäten utbildar i forskningsetik, särskilt glädjande att utbildningar-na för doktorander i förhållandevis hög grad är obligatoriska. Även att utbild-ningar i forskningsetik erbjuds postdoktorer och att utbildningar för blivande handledare också innehåller forskningsetik ser vi som mycket positivt.

Npof noterar att det under 2022 prövats 22 ärenden på lärosätena. Det är aningen fler ärenden än under tidigare år. Vi kan konstatera att det är en jämförelsevis låg siffra i relation till antalet ärenden som prövats av Npof under 2022. Det är en intressant skillnad som skulle kunna analyseras vidare i ett annat sammanhang. Exempelvis skulle vi kunna se närmare på antalet misstankar av olika slag före lagens inrättande, efter lagens inrättande och vilken typ av ärenden som prövats. Frågan är om lagens inrättande påverkat antalet ärenden och innehållet i de ärenden som prövats.

Precis som tidigare år har medförfattarskapsfrågor och viss typ av plagie-ring varit föremål för prövning hos lärosätena. En ökning har i år skett när det gäller avvikelser från erforderliga tillstånd.

Vi ser att antalet gränsdragningsfrågor och frågor om tolkning av lagen är färre än tidigare år. Även detta skulle kunna analyseras vidare. Återkom-mande är frågan om vilken typ av ärenden som ska överlämnas. Precis som tidigare år konstaterar vi att gränsen inte alltid är tydlig och att det behöver bedömas från fall till fall. Samtidigt ska, som förarbetena beskriver, tröskeln för överlämnanden vara låg. Vi välkomnar dialog i det enskilda fallet.

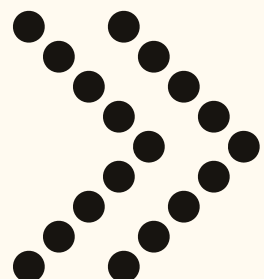
Sammanfattningsvis uppfattar vi, utifrån vad som rapporterats till oss, att arbetet för god forsknings-sed ses som viktigt bland lärosätena och att mycket utvecklingsarbete pågår. Npof ser fram emot att utveckla dialogen och sam-verkan tillsammans.

Redovisade uppgifter och synpunkter från övriga forsk- ningshuvudmän

En liknande enkät som lärosätena fått har skickats till andra organisationer som bedriver forskning för att få en mer heltäckande bild av hur arbetet med att stärka god forskningssed bedrivs. Dessa forskningshuvudmän menar att lagstiftningen har bidragit till att god forskningssed uppmärksammas och förtydligas. Endast två organisationer har prövat andra avvikelser från god forskningssed. Enkäten visar också att övriga organisationer till viss del använder annan litteratur än lärosätena som stöd i arbetet för att främja god forskningssed. Arbetet med riktlinjer för hanteringen av avvikelser går framåt. Det finns också några önskemål riktade till Npof i arbetet framöver.

Endast två organisationer har prövat avvikelser

Vetenskapsrådets God forskningsсед ger stöd

Bättre tydlighet med nya lagen

Större intresse för vår enkät

Lagen om prövning av oredlighet i forskning omfattar, förutom universitet och högskolor, ett stort antal andra organisationer som bedriver forskning. Dessa utgörs av myndigheter, regioner och kommuner, enskilda utbildningsanordnare och företag och stiftelser som finansieras eller styrs av stat, region eller kommun (enligt 3 § i lagen). Övriga forskningshuvudmän har inte samma skyldighet att återrapportera till Npof som lärosätena har. Vi kan därför inte förvänta oss samma svarsfrekvens från dem på vår enkät som från lärosätena. Svarsfrekvensen har dock förbättrats jämfört med förra årets enkät. Hos myndigheter har den nästan fördubblats från 37 till 65 procent. Hos regioner har den minskat något från 67 till 57 procent medan den har ökat från 1 till 21 procent hos kommuner. Enskilda utbildningsanordnare har en svarsfrekvens på 46 procent jämfört med förra årets 31 procent. Vi har inte skickat enkäten till återstående forskningshuvudmän som omfattas av lagen i år heller eftersom vi även i år bedömde det som för tidkrävande att identifiera dem och sammanställa kontaktuppgifter till lämpliga personer inom organisationerna.

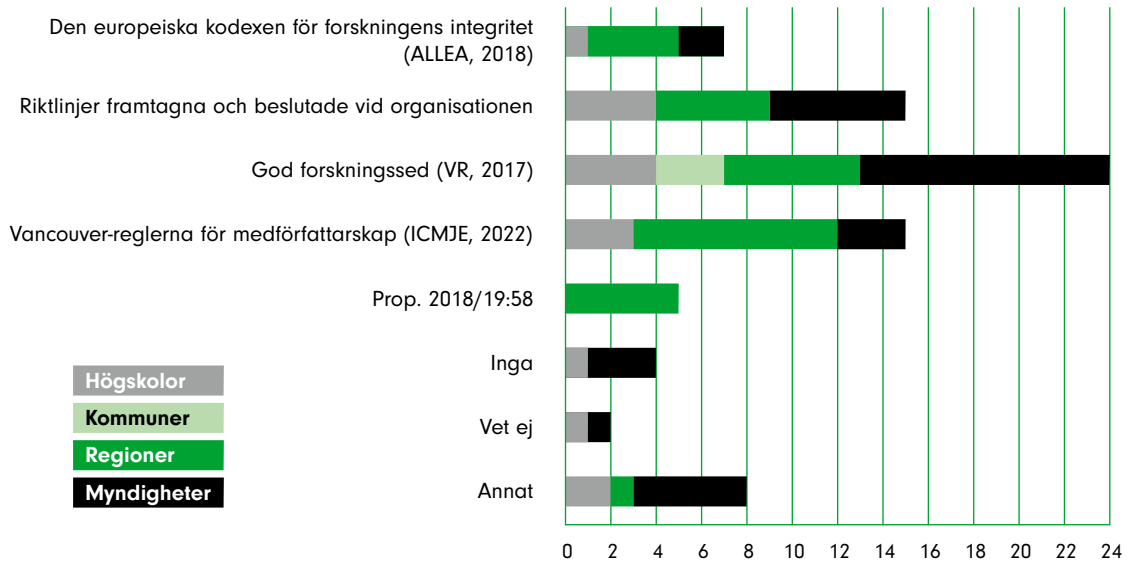
Två organisationer redovisar att andra avvikelser från god forskningsсед har prövats i deras organisation under 2022. I båda fallen var det enskilda personer som anmälde forskare vid organisationen. Organisationerna fann att misstankarna som anmälts inte utgjorde avvikelser från god forskningsсед i något fall. Därmed beslutades inte heller om några konsekvenser eller åtgärder i forskningsmiljön.

Figur 12 visar vilka riktlinjer, koder och litteratur rörande god forskningsсед organisationerna främst använder sig av inom sin verksamhet. De här organisationerna använder sig delvis av annan litteratur än lärosätena (jfr Årlig rapport 2021, figur 7). Bland de organisationer som har svarat på enkäten har 24 svarat att de använder Vetenskapsrådets publikation God forskningsсед. 15 anger att de använder egna riktlinjer och Vancouverreglerna. Bara 7 organisation har sagt att de använder ALLEA:s kodex vilket skiljer sig från lärosätena där den används av de flesta.

Vi har frågat forskningshuvudmännen om deras syn på Npof och lagen. Någon menar att det är viktigt att skyddet av enskilda personer stärks och att den nya ordningen kan leda till det. Många organisationer välkomnar särskilt att den nya ordningen har lett till en tydlighet kring vad oredlighet är och hur det ska hanteras.

Det pågår ett mycket aktivt utvecklingsarbete även vid de här forskningshuvudmännen. Figur 12 visar en sammanställning över olika åtgärder hos olika typer av organisationer.

Figur 11. Samtliga riktlinjer, koder och litteratur om god forskningssed som övriga forskningshuvudmän angett att de använder sig av.

Utvecklingsarbetet för att främja god forskningssed går framåt

Flera har utbildning för samtliga forskare

Det finns önskemål om nationell samverkan kring rutiner

16 organisationer svarar att de har fastställda rutiner för hantering av oredlighet och andra avvikelser. Det är en ökning jämfört med förra året då 6 organisationer svarade att de hade fastställt rutiner för överlämning av ärenden till Npof. Av de som ännu inte har hunnit ta fram rutiner svarar 13 att de planerar att utforma rutiner. 5 av dem planerar att göra det under 2023. 6 organisationer har delat sina riktlinjer med Npof. De visar att beslut om överlämnande till Npof tas av forskningschef eller motsvarande. 2 organisationer anger att när en utredning ska göras i organisationen tillsätts en tillfällig beredningsgrupp eller utredningsgrupp. Flera har utarbetat riktlinjer för hur ett fällande beslut från Npof ska hanteras. Någon organisation har också specificerat vilket underlag som ska skickas till Npof i samband med ett överlämnande.

8 forskningshuvudmän har utfört olika typer av utbildningsinsatser med anledning av den nya lagen. Det är både utbildningar om god forskningssed och om lagen och Npof. I huvudsak är det seminarier eller enskilda föreläsningar som har genomförts. Utbildningarna har riktat sig till alla anställda eller till alla forskare vid organisationen. Förra årets enkät visade att den utbildning som genomförts i första hand hade riktat sig till chefer eller forskningschefer. I år har utbildning riktad till fler personer inom organisationerna genomförts.

Det finns flera förslag från organisationerna på olika åtgärder som kan stärka kunskapen om god forskningssed inom organisationerna och nationellt. Ett förslag är att försöka samordna arbetet med att ta fram rutiner för hantering av oredlighet och andra avvikelser från god forskningssed. Genom nationell samverkan kan riktlinjerna för hanteringen likriktas i möjlig mån och arbetet med att ta fram riktlinjer effektiviseras. Det skulle dessutom kunna leda till ökat likabehandlande mellan de olika organisationerna.

8 organisationer uttrycker också önskemål om ytterligare information, utbildning eller besök från Npof. Konkreta förslag som nämns är någon form av förläsnings föreläsning eller webinarium om lagen och nämndens arbete.

Oro för ogrundade anmälningar kvarstår

2 forskningshuvudmän uttrycker en oro för de forskare som blir anmälda och för förekomsten av så kallade okynnesanmälningar. Samma oro uttrycktes även förra året av 4 organisationer. En uttrycker en önskan om en förutredning med syftet att utesluta att forskare blir omotiverat anmälda till nämnden.

En forskningshuvudman tycker att definitionen av oredlighet i forskning är för snäv. En annan menar att det finns en risk att andra avvikelser från god forskningssed inte prioriteras när förfalskning, fabricering och plagiering hanteras av Npof. Ytterligare en tycker att god forskningssed "är luddigt" och undrar om lagen kommer påverkas av den senaste tidens framsteg inom artificiell intelligens.

Reflektioner

Det är glädjande att konstatera att arbetet med att inrätta nya rutiner för att hantera oredlighet och andra avvikelser från god forskningssed har gjort framsteg under året. Vi konstaterar att mycket arbete kvarstår innan alla forskningshuvudmän i den här gruppen har rutiner för överlämnanden och hantering av andra avvikelser.

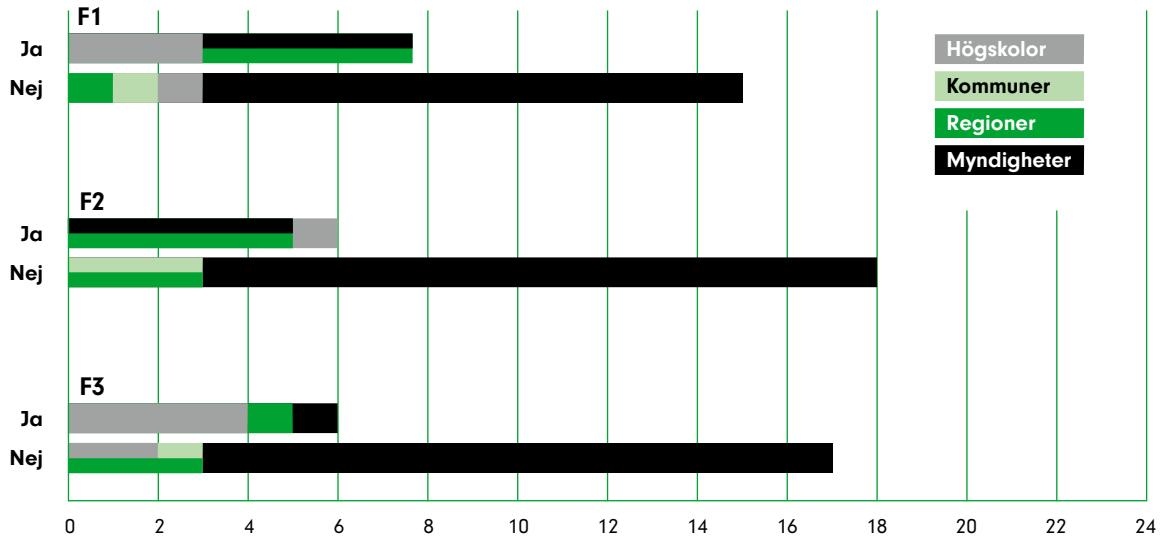
Det är också glädjande att information om den nya lagen och arbetet med att främja god forskningssed når ut till flera med vidgade utbildningsinsatser. Npof kommer att ta fram utbildningsmaterial i form av en powerpoint med en sammanställning av informationen ur den här rapporten. Den kommer att finnas tillgänglig på vår webbplats.

Det framförs önskemål kring nationell samverkan vid utformningen av rutiner och nämnden ser till viss del den årliga rapporten som en möjlighet att informera om hur oredlighet hanteras vid olika forskningshuvudmän. Rekommendationer finns också i Sveriges universitets- och högskoleförbunds SUHF:s REK 2020:3 Vägledning för hantering av misstankar om avvikelser från god forskningssed. Som nämnts i tidigare kapitel har vi sedan i januari i år ytterligare information och en blankett för överlämnanden av ärenden på vår nya webbplats. Vi ser gärna att man tar kontakt med nämndens kansli för dialog inför överlämnanden.

Liksom förra året uttrycks oro för okynnesanmälningar, men nämnden bedömer att det inte har varit ett problem bland de anmälningar som inkommit hittills. I och med den nya webbplatsen ber vi anmälare använda vårt formulär som syftar till att orientera i vad vi prövar. Avsikten med formuläret är också att minska risken för ogenomtänkta anmälningar. Vi kommer fortsätta följa utvecklingen framöver.

Sammanfattningsvis uppfattar vi att arbetet för god forskningssed ses som viktigt bland övriga forskningshuvudmän som besvarat enkäten. Npof ser fram emot att utveckla dialogen och samverkan tillsammans.

Figur 12: Sammanställning av åtgärder vidtagna med anledning av lagen vid övriga forskningshuvudmän.

F1: Har er organisation beslutat om utvecklingsåtgärder för att förstärka kunskapen om god forskningssed i samband med den nya lagen?

F2: Har er organisation fastställt rutiner för hantering av misstankar om avvikelser från god forskningssed?

F3: Har er organisation fastställt rutiner för överlämning av ärenden till Npof om det kan misstänkas att oredlighet i forskning har förekommit?

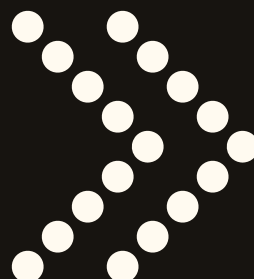

Avslutande diskussion

Lagen om prövning av oredlighet i forskning och Npof kom till för att ytterligare stärka förtroendet för svensk forskning, både inom Sverige, i samhället i stort, och i omvärlden. Npof ser sitt uppdrag att pröva oredlighet som en del av ett större sammanhang med flera olika aktörer inom svensk forskning. Det främsta syftet är att verka för att upprätthålla och stärka förutsättningarna för att svensk forskning bedrivs enligt god sed. Vi vill genom våra beslut, den här årliga rapporten och vår övriga kommunikation bidra till lärandet och det förebyggande arbetet, inte bara inom den organisation olika beslut berör, utan även i forskarsamhället i övrigt.

God forskningssed värderas högt

Både lärosätena och de övriga forskningshuvudmännen svarar i våra enkäter att lagen anses ökat tydligheten kring vad oredlighet är och hur det ska hanteras. De beskriver även att det tycker att arbetet vid nämnden är viktigt och att det är en förbättring av rättssäkerheten och enhetligheten att utredningarna sker vid en central myndighet.

Det pågår betydande utbildningsinsatser både på lärosätena och vid de övriga forskningshuvudmännen för att informera forskarna om god forskningssed och om hur lagen och dess tillämpning ser ut. Arbetet med att bygga upp administrationen och riktlinjerna kring hanteringen av andra avvikelser från god forskningssed och överlämnanden till Npof går framåt. Vi hoppas på en fortsatt god dialog och att den nya informationen och funktionaliteten på vår webbplats fungerar som ett gott stöd.

Förklaringar pekar ofta på forskningsmiljön

Forskning kring förklaringar bakom varför oredlighet i forskning förekommer²³ indikerar att orsakerna ofta står att finna i den stress och press som många forskare upplever i sin arbetssituation. Det stämmer väl överens med vad vi ser i nämndens ärenden. Tidsbrist är en återkommande förklaring till varför fel har uppstått. Det kan vara tidsbrist för att en anställning bara varar en begränsad tid som snart löper ut. Det kan också vara för att för mycket tid går åt till andra saker som att ansöka om finansiering eller åt universitetsadministrativa uppdrag. Tidsbrist används för att rättfärdiga bristande ansvarstagande för att den egna forskningen, eller de artiklar man är med och författar, följer god forskningssed. Det finns flera exempel på ärenden där forskarna anger att de har så mycket att göra att de inte har hunnit läsa, än mindre kvalitetssäkra, de artiklar de har valt att vara författare till. Det finns andra exempel där vi uppfattar att vissa forskare väljer att ta genvägar för att få sina artiklar publicerade. Vi ser återkommande en överdriven och felaktig förväntan på tidskrifternas granskare när det gäller att kvalitetssäkra den forskning som presenteras. Ibland används avsnitt ur andras texter rakt av som utgångspunkt för den egna texten för att spara tid. Detta har lett till fällande för oredlighet i form av plagiering då texten inte har genomgått tillräcklig omarbetning och tillförts tillräckligt mycket egna bidrag.

Ibland finns orsaker till att fel har uppstått i den fysiska forskningsmiljön. Det kan röra sig om brister i laboratorietrustning, att material eller prover återanvänds och vi ser brister i datahantering och arkivering i flera ärenden. Även här kan problemen till viss del kopplas till svårigheterna att bygga upp forskning som kräver utrustning av den typ man har på ett laboratorium eller att bygga upp omfattande lagringsmöjligheter under en relativt kort anställningsperiod med begränsad finansiering.

23 Se bland annat Kristy Holtfreter, Michael D. Reisig, Travis C. Pratt & Ryan D. Mays (2020) The perceived causes of research misconduct among faculty members in the natural, social, and applied sciences, *Studies in Higher Education*, 45:11, 2162-2174, DOI: 10.1080/03075079.2019.1593352

Vad kan vi göra?

Nämnden bildades för att medverka till ett fortsatt högt förtroende för svensk forskning. Vi ser vårt arbete som en del i att visa att god forskningssed är viktigt och värderas högt i den forskning som bedrivs vid svenska forskningshuvudmän. Vi arbetar kontinuerligt med att förtydliga vad som gäller för prövningen av oredlighet. Under året har vi lagt ut mer information på vår webbplats för att förtydliga olika delar i vår prövningsprocess. Vi har också numera blanketter för överlämningar och anmälningar som ska förtydliga vad nämnden utreder och vilket material vi behöver tillgång till för att göra våra bedömningar. Nämndens beslut publiceras både på svenska och till stor del på engelska och vi hoppas att de kan fungera som ett lärandematerial för god forskningssed samt ge en inblick i hur nämndens bedömningar går till och hur nämnden ser på olika typer av fall.

Under 2023 planerar vi att införa ytterligare funktionalitet på vår webbplats. Vi arbetar med att utveckla en inloggningssida för anmällda. På "Min sida" ska allt material finnas tillgängligt tillsammans med ytterligare information som gäller prövningen av det aktuella ärendet. Avsikten är att underlätta för anmälda att enkelt följa vad som händer i ett ärende och skapa sig en tydlig överblick.

Nämndens kansli ska besöka flera större lärosäten under 2023 för att informera om lagen, nämndens arbete, hur prövningsprocessen ser ut och ytterligare tydliggöra vad som är viktigt att tänka på när ärenden ska överlämnas till nämnden. Vi ser det som en viktig del i att upprätthålla den givande dialog vi redan har. Under följande år planerar vi att utföra liknande besök vid flera andra forskningshuvudmän.

Vad kan andra göra?

Som vi pekat på ovan ser vi att många ärenden bottnar i problem i forskningsmiljön i form av stress och press. Ett stort antal av de ärenden vi utreder har sitt ursprung i, eller har orsakat, konflikter mellan olika forskare. Det är inte ovanligt att nämnden får stora mängder information i anmälningar, överlämnanden eller yttranden som främst rör konflikten i sig och brister i kultur och arbetsmiljö som inte är relevanta för det nämnden ska bedöma. Vi bedömer att det finns större möjligheter att förebygga och lösa konflikter som inte har med oredlighet att göra på arbetsplatsen. Bland lärosätenas återrapporteringar ser vi att ett fåtal institutioner har valt att arbeta med att förbättra arbetsmiljön och arbetsförhållandena för sina forskare och vi tror att god forskningssed skulle gynnas av liknande initiativ på fler ställen. Nämnden har även ett mindre antal ärenden där forskare motanmäler varandra eller där anmälningar kommer till oss som ett svar på ett överlämnande eller en anmälan från en annan forskare. Även här menar vi att forskningshuvudmännen kan göra mer för att förebygga allvarliga konflikter exempelvis genom att erbjuda stöd för att upprätta samverkansavtal eller ansvarsfördelningar vid samarbeten eller utbildningar kring projektplanering och -ledning och konflikthantering.

Bland de forskare vi möter i våra ärenden uppfattar vi att många saknar kunskap om lagar och regler som gäller vid forskning vid ett lärosäte eller annan myndighet. Kunskapen brister även om hur systemet kring forskningsetik i bred bemärkelse är tänkt att fungera, vilka myndigheter som ingår, forskningshuvudmannens ansvar med mera. Men, det handlar också om det som brukar kallas den statliga värdegrunden och att man inte har förståelse för grundbultar som legalitet, objektivitet, saklighet och likabehandling etcetera och att vi som myndighet måste agera utifrån dessa principer. Det kan exempelvis handla om önskemål om förtur, att anmälda inte förstår att förhållanden behöver utredas och varför de behöver yttra sig. Vi lägger mycket tid på att skapa förståelse kring hur vår process ser ut och att understryka de anmäldas centrala roll i att belysa vad som hänt. Vi välkomnar att man vänder sig till kansliet med frågor och vi lämnar den information vi kan. Det bredare kunskapsbehovet har vi dock svårt att möta med de begränsningar en liten organisation innebär. Vår förhoppning är att forskningshuvudmännen arbetar med detta liksom god forskningssed i ett långsiktigt perspektiv. Vi vill avslutningsvis även beröra stressen det innebär att vara föremål för nämndens prövning och forskarnas behov av stöd från sina arbetsgivare och forskningshuvudmän under hela processen och ofta även därefter. Det är även viktigt att belysa att även anmälare kan ha en utsatta situation och vara i behov av stöd.

Den första januari 2020 trädde lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning i kraft. Då bildades även Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (Npof) med uppgiften att utreda oredlighet i forskning. Npof har fått i uppdrag av regeringen att varje år ta fram en rapport med en sammanställning av de beslut nämnden fattat under föregående år samt de återrapporteringar som skett till Npof från forskningshuvudmännen och lärosätena. Syftet med rapporten är att bidra till kunskapsspridning, omvärldsorientering och enhetlighet.